

Ҳалима Худойбердиева

Иссиқ қор

Лирика

Ғафур Ғулом номидаги
Адабиёт ва санъат нашриёти

Т о ш к е н т — 1979

Худойбердиева Ҳалима.

Иссиқ қор: Лирика.—Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти,
1979. 184 б.

Шоиранинг ушбу китобига кирган шеърлар «Оқ олмалар», «Чаман», «Суянч тоғларим» каби тўпламларидан ҳамда янги шеърларидан сараланди. Уларда ёр ва дийёр, дўстлик ва садоқат, табиат ва инсон тараннум этилади

Худайбердиева Халима. Горячий снег. Стихи.

ББК34Ўз7

Уз2

X- $\frac{70403-159}{M 352(04)-79}$ 63—79 370 3040200

ДОРИЛОМОН КУНЛАР КЕЛДИ..

Онагинам!

Дориломон кунлар келди, шафақлари ол,
Қаён боқсанг, шайланишар ва созлашар тор.
Олча гулин кўзларингга суртасан беҳол:
«Бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор».

Сўлгин-сўлгин лабларингдан учаркан шу сўз,
Отагинам хаёлимда ростлай бошлар қад.
Дориломон кунларга қайт, онам, юмиб кўз
Уксик дилда бошланмасин десанг қиёмат.

Бу табиат суюмлидир ҳам кўзлари кўр,
Гоҳ шаробдан, гоҳ оғудан қилар бизни маст.
Белгинангга тирак бўлай, онажоним, тур,
Дориломон қуёшга боқ, унга қасдма-қасд.

Юзинг ардоқли қуёшдай иссиқ ва маҳваш.
Кўзларингда умид ёнар тикилган они.
Қорли кунлар билан кетсин дилингдаги ғаш,
Қизғиш, лола ранг қоплайдир бу кун дунёни.

Бу дунёнинг қир-дарасин хосияти мўл,
Ерни яланг оёқ боссанг яйрайди танинг.
Яшамоқ — бир тансиқ таом, унга урсанг қўл.
Борган сари очиладир иштаҳанг санинг.

Боғлардаги етилгуси ҳар мевали шох,
Ризқдир бизга, ризққа доим дил илинжликдир.
Уғлонларинг келар ана, очишиб қучоқ,
Уғлонларинг мева қадар бир ширинликдир.

Онагинам!

**Ўзинг тортма давралардан, эл чорлаганда,
«Тирикликнинг байрами» деб созланганда тор
Ўзинг сўлгин лаблар билан пичирлагандай:
«Бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор».**

1970 йил 2 март

ЮРАГИМДА БАРГЛАР ШИВИРИ

Ўз дунём ичида боғларни яратдим,
Сўлиб битдилар.
Тафаккур кучидан тоғларни яратдим,
Нураб кетдилар.
Боғларим ўрнида хазонлар супурдим
Барг, хазон.
Тоғларим ўрнида тепалар, жим турдим.
Дилда қон.
Куйдим мен, аммо кул бўлмадим, қайталаб
Тупроққа тўқдим мен, манглай тер, дил қоним.
Майса, кўк майсалар унда зап,
О, жоним!
Қийнадинг дейсанми, тўгри-ку,
Уйласанг менда ҳам гуноҳ йўқ.
Шу кичик юрагим бўлса қув,
Яшасак беғалва, кўнгил тўқ.
Бегона ташвишу жабрга,
Уйқуда ўтса ҳам умр, бир кун
Қетмоқ шарт, сўнгги уй-қабрга.
Шундай ҳа, маҳкам бўл, сен жоним.
Елкага
Ҳали кўп юкларни юклармиз,
Кўп хазон боғларни тиклармиз,
Кўтара олмасмиз юкни гоҳ,
Ва ёки туйғумда қулар тоғ.
Шунда яна янгидан
Тафаккурда тоғлар яратишимиз,
Сўлган боғлар ўрнида, яшил-яшил
Дарахтлари шовуллаб турган боғлар,
яратишимиз керак,

О, менинг қаттиқ жоним!
Ишонаманки,
Сен чидаб берасан бу талабларга жим.
Юрагимда барглар шивирлаётганга ўхшайди,
Демак,
Яратилажак безавол боғларимнинг
Илк ниҳоллари куртак ёзаяпти,
Боғлар гуркираб қад кўтаряпти юрагимда,
Барглари яшил-яшил боғлар...

1970 йил 2 март

* * *

Ун тўрт ёшли қизча ўсма қўяётир,
Эплай олмаётир оқизиб ҳар ён.
Қизча, ҳафсала қил, бир дамгина ўлтир,
Бунча типирчилаб, қийнамасанг жон,
Хаёлин банд этар, ўртоқлари, ўйин.
Қизча унутади ҳатто ўсмани.
Уни қўяр эдим, оҳ ўрнига қўйиб,
Ун тўрт ёшли пайтим қайтсайди, қани?
Севилган қиз мактуб ёзипти ана,
Бунчалар шошилинич, бунча пала-партиш.
Унинг думбуллигин қилмайману таъна,
Бўлмасайди бу ҳол мен учун бир туш.
Кўз ёшимдан сиёҳ қилар эдим қуюқ.
Киприк билан ёзиб битказар эдим.
Ва бу ўт мактубни ул кўзлари қийиқ
Иигитга пинҳона етказар эдим.
Ой жарангсиз қўшиқ айтаётган палла,
Аёл алла айтар, бир алла, жарангсиз.
Беланчакда, оппоқ, бир қучоқлик бола,
Тўҳтангиз, аллангиз бунчаям рангсиз.
Унда дунёнинг оқ қўшиқлари йўқдай,
Анқимаётгандай оқ сутнинг ҳиди.
Ҳам масту ҳам маъюс куйламаётир най,
Урнингизга мени қўйсангиз эди!
Бир алла айтардим, само чарақларди,
Юлдуз уйқусига тушарди ўғри.
Шунда мен боламга дунёнинг бор дардин
Куйлардим алла-ю, сутга йўгириб,
Алламда боламнинг мурти сабза уриб,
Отасига ўхшаб вояга етарди, вояга етарди.

Бир кун у мен билан хайрлашмай туриб
Сафарга кетарди.
Мен алла айтардим...
Оҳ уриб куйлардим, оҳ, ўғлимнинг, йўли...
Чангал, тошлоқ эди, оёққа ботарди.
Оёққа ботарди,
Оҳ уриб куйлардим,
Уғлим эса ўғлим...
Ул беланчагида бир қучоқлик бўлиб
Ухлаб ётарди...

1970 йил 8 март

Ш У Н Ч А Қ И

Мен шунчаки ўйлагим келмас,
Хаёл — шароб мисол, қилсин сархуш, маст,
Мен шунчаки куйлагим келмас,
Овоз пардаларим чидаб берса бас.
Қўлингга тушаркан жажжи чақалоқ,
Шунчаки севмоқда қандай лаззат бор.
Керак чинқиртириб ўпиб тишламоқ.
Биз ҳам гўдакликда топганмиз озор.
Шунчаки севилмоқ — бахти қоралик,
Тўла толе учун бу кемтик, бу кам.
Менинг қалбим шундай севгига молик,
Бир чарсиллаб ёнай, сўнгра сўнсам ҳам.
Оҳангга шунчаки солмасдан қулоқ,
Таржима қилиб ёз сим садоларин.
Ахир булоқмасмиш тоғдаги булоқ,
Кўз ёшларимиш у ишқ гадоларин.
Шунчаки кулмоқ ҳам истехзодек гап,
Бирдан қаҳ-қаҳ урай, чўчиб кетсинлар.
Бошларига осмон тушгандай қулаб,
Ғафлат бандалари ёқа тутсинлар.
Шунчаки йиғлаш ҳам ярашмас бизга,
Уни эплар фақат юраги тошлар
Шундай йиғлай, ҳожат қолмасин сўзга,
Қурғоқ кўзлардан ҳам қуйилсин ёшлар.
Шунчаки ёзмоққа кўнгил тўлмайди,
Шунчаки ёзмоққа бормайди қўлим.
Шунчаки ёзганга чидаб бўлмайди,
Шунчаки ёзмоқ бу — шоирга ўлим.

1970 йил 14 март

* * *

Учган ўгни ёндирма қайта,
Ёмон-ёмон унинг ёниши.
У қизишиб гурлаган пайтда,
Мушкул уни ўчирмоқ иши.
Илтмосим, қайта ёзма хат,
Ўйнатмасин юракни нидо.
Биз бир фурсат бўлганмиз улфат,
Ва мангуга айтганмиз видо.
Айбдор сенми, ё мен гуноҳкор,
Суриштирмоқ пайтимас дўстим,
Ёзу бизнинг дилга чўккан қор,
Дил қорини ким кўрибди, ким?!
Кўникканман энди барига,
Энди мен шод қўшиқ айтаман.
Эътиқодим занжирларига,
Зарб теккизма, энди қайтадан.
Кеч гуллаган экинлар совуқ
Изғиринда бўладир нобуд.
Қайта ёқма сен ҳам ўгни, йўқ,
Кул қиладир бизларни у ўт.

1970 йил 22 март

* * *

Хотирам тумани тарқалаётир...
Тарқалар сен ҳақда хаёлларим ҳам.
Хотиранг ўз юкин орқалаётир —
Йўлга тушаётир мағрур боши ҳам.
Остонадан сенга «хайр»— дедим бу кеч,
Қалбимда на титроқ, на бир ҳаяжон.
Шунчаки, расмият, хушламас меҳмон
Уйингда эзилиб узоқ ўлтиргач,
Энсанг қотиб лоқайд кузатгансимон.
Сен мени айблайсан, ҳали ёш дейсан,
Пайти келиб бир кун егай пушаймон.
Дарди-ҳасрати йўқ, бағритош дейсан.
Аслида-чи, мен ҳам сенга ўхшайман.
Сен қайдан биласан, мен ҳам зор гоҳо,
Естиғим кўз ёшдан ювилганини.
Менинг бош эгганим — мен учун даҳо
Йигит хаёлидан қувилганимни
Сен қайдан биласан?!
Аммо, аминманки тилимни тишлаб,
Кўзимни кўр қилиб бўлса ҳам энди.
Мен унинг ҳақида очмагайман гап,
Қалбда унинг ёди шишадай синди.
Шундай, сен ҳам мени демагил айбдор
Ва ортга қайрилмай кета олгин тишч.
Чунки, хайрлашаркан, кўрдингки сўнг бор
Сен учун кўзимда бўлмади илинж.

Хотирам тумани тарқалаётир...

1970 йил 28 апрель

БИР ДАҚИҚА

Биз учрашиб, ажралишган бир дақиқани —
Утмиш қори кўмиб кетди, бўлмайти кураб.
Фақат хотирга тушганда титрайди танзим.
Кўзларимдан аччиқ ёшлар кетар тирқираб.
Мени эслаб сиз ҳам хомуш тортар эмишсиз,
Сезмасин деб кўз ёшингиз артар эмишсиз,
Бу ҳам бир бахт, бошқа-бошқа дунёда юриб
Унутилган бахтни қўмсаб, тўксак агар ёш.
Йиллар бизнинг қўша изни кетгач супуриб,
Йиллар танҳо дилимизни қилиб қўйгач фош
Ёш тўкамиз, бу ёш энди бахтни ёд қилар,
У юракдан қон сингари сирқиб томчилар.
Бу ҳам бир бахт, бирга бўлсак бизлар эҳтимол,
Агар қисқа бўлмасайди ўшал дақиқа.
Бунча оғир бўлмасайди бу дўзахий ҳол,
Сизинмаган бўлардикми бугунгидақа.
Сезиб туриб бўлишимиз кўп ўтмай жудо,
Бир-бировга олов янглиғ кўриндикми, ё?
Ўша куни мен насиҳат қилдим кўп совуқ —
«Ранжимангиз, йўлимизнинг айрулиги рост».
Аммо, бугун бу гапларга ўкинганим йўқ,
Вақти-вақти келиб шундай эслайман холос.
Бу эсламоқ тароватли, хароботли заб —
Сайроқ қушинг ўз қўлингда жон бергандай гап.
Бир дақиқа...
Ортада қолган қоп-қора тун бағридаги нур,
Барча шукуҳ, азоб учун
Сенга ташаккур.

1970 йил 3 май.

ЖУФТ ШҰХЧАН КҰЗ...

Ойдин кеча. Юлдуз милдирар,
Ойдин кеча. Чарақлар само.
Жуфт шұхчан кўз мени ўлдирар,
Яна ўзи тирилтар аммо.
Севмасам гар улар боққан тоб,
Оғир гуноҳ, кўзга қўнғай гард.
Севсам бўлмас ўтига чидаб,
Оҳ, ўртоқжон, бу қандайин дард?!
У чақнаса менга тинчлик йўқ,
У чақнаса дудсиз куяман.
Чақнамаса мен ғамга тўлиқ,
Чақнамаса қора кияман...

1970 йил 16 май

* * *

Тақдир улаганда умрлар занжири —
Ногоҳда рўпара бўлдик иккимиз.
Тушунмай яширин қалбларнинг сирин,
Ҳиссиз, йўл бошидан бирга тушдик биз.
Буни тилим билан олмасам ҳам тан —
Биласан, юрагим бегона эди.
Уларни мен бу тун қуёш ботганда,
Эсдалик дафтарга ёзипман энди.
Кўзимни чирт юмиб сени эсласам,
Қийнайди ўтмишнинг ўкинчи, дарди.
Бейхтиёр қалқир кўзларимда нам,
Уйлайман «севарди, севсам бўларди».
Биласан, йўқ эди дилимга ҳоким,
Уни ўзга биров этмаганди жалб.
Мағрур қушдай эркин эдим ва лекин,
Шунингдек сенга ҳам беролмадим қалб.
Тушдай ўтиб кетди — бугун ҳаммаси,
Юракни фойдасиз ўртамоқ нечун.
Ўтди, аммо дилда қолди чамаси —
Азобми, ўзим рад қилганим учун.
Бу чигал хатони тузатолмайман,
Тундай юрагимни очаман тунга.
Энди-ку сенга қўл узатолмайман,
Хайрлашолмайман ҳам мангу-мангуга.
Нурли тонг оқарар, тун бўлар охир,
Сенга тилакларим шу тонг каби оқ.
Қизиқ, гоҳ бахтинг ҳам мен учун оғир,
Бахтсизлигинг эса яна оғирроқ!

1970 йил 23 май

БИЗНИНГ ТОҒДА

Тоғ бошида рўмолим қолди,
Уша-ўша тинчим йўқолди.
Дуч келади унга қай овчи,
Қайси сайёҳ, қайси йўловчи.
Тоғ бошида рўмолим қолди.

Ким бор эди, у этди насиб,
Ўтмадими оҳулар босиб.
Қолмадими ёмғир остида,
Сархуш тоғнинг баланд-пастиди,
Ким юрганди, у этиб насиб,

Қундуз телпак кийган чавандоз
Ҳадик тортмай юрагингни ёз.
Отинг нечук гижинглар бу пайт,
Рўмолимни сен олдингми, айт,
Қундуз телпак кийган чавандоз!

Учқур бўлар тоғ йигитлари,
Яна рашкчи уларнинг бари,
Сен улоқда ўзгил улардан,
Бир йигитдай рашк ҳам қиларсан?
Учқур бўлар тоғ йигитлари.

Огоҳ бўлгил яна бир сирдан,
Сен курашга тушарсан қирда,
Соврундорни йўқитганинг дам,
Отам сенга қилгайдир карам,
Сен курашга тушарсан қирда.

Шу шартларни бажарсанг ўғлон,
Жайрон кўзга фидо бўлсин жон.
Сўнг рўмолим олсанг майлига,
Бизнинг тоғда қолсанг майлига.
Шу шартларни бажарсанг ўғлон!

1970 йил 19 июнь

СЕНИ СЎРАШАР

Менга дуч келганда қадрдон дўстлар,
Мени қўйиб сени сўрашар олдин.
Олдин сенга бўлар илтифот, сўзлар,
Мен бўлсам бу сўзлар юкидан толдим.

Миямга чақиндай бирдан қон уриб —
Бўшашади оёқ-қўлларим шу он.
Елка қисиб қўйса ҳолимга бири,
Бири кўз ташлайди ачингансимон.

«Яхши, яхши» — дея ўзимни тутиб —
Уйга шошиламан, ҳайрондур улар.
Уйда... ойларки... сен олмайсан кутиб,
Бизни учрашмасга бошлаган йўллар.

Биламан, кўп мушкул бу ҳол сенга ҳам
Аммо начора,
Ўз хоҳишимиз билан
Тинглаймиз тақдирнинг бу нохуш куйин.
Қийин, сендан мени сўрашгани дам —
Ўғлимиз сўрашса бундан ҳам қийин.

1970 йил 13 август

* * *

Сенга барча отилган тошлар,
Таъналарга мен ўзим сабаб.
Мен сабаб сен тўккансан ёшлар,
Ғам ўтида бўлгансан кабоб.
Уғирладим ороминг йиллаб,
Тошқин юрак сен келганда жим,
Юрдим сенга ўзга бахт тилаб,
Ўзим сендан бегона эдим.
Кўз ёшларинг хуни бўйнимда,
Отма, тегар қарғишинг тоши.
Биз тақдирнинг шўх ўйинида,
Уйнай-ўйнай кетдик адашиб.
Турмуш боғи бўлмасдан гуллаб,
Ёгди унга қайта-қайта қор.
Барчасига кибор қалб сабаб,
Барчасига ўзим гуноҳкор.
Умр балки шодумон ўтар,
Балки... кўргум бошда борини.
Бироқ,
Сен қарғама, қарғишинг тутар,
Кўз ёшларинг сабабкорини!

1970 йил 7 октябрь

У Й Г А

Уйдан чиқдим, юракка жойлаб
Изтиробу аламлардан куч.
Шўхчан шамол тургандай пойлаб —
Остонада келар менга дуч.

Чиқдим, худди қўрғошиндай зил —
Зил бир юкни уйда қолдириб.
Остонада шафақ ним қизил
Ёнабошлар шодлигим кўриб.

Тузинг ҳаққи, мени кечиргил —
Қолмадим бир умр сенда.
Дил қушимни эркин учирдим —
Шундай истак бор эди менда.

Ўзинг кечир, айблама мени.
Оҳ, сенга кўп қўшиқ айтардим.
Учмоқ бўлган куйим, дардимни —
Деворларинг лоқайд қайтарди.

Дунё гўзал, дунё қандай кенг —
Истайманки, уфқига етсам.
Айт маъқулми, ҳисларим менинг,
Тўрт деворга ем бўлиб кетса.

Ким ўт бўлмас менинг ёшимда,
Лоқайд ўтган бу ёшда ким бор?
Туғёнли ўй ўйнар бошимда —
Туғёнларга туғён қўшгим бор.

**Шулар сабаб, оппоқ тонг чоғи
Уфқ қизариб ёнаётган дам —
Мен тарк этдим иссиқ қучоғинг,
Ортиқ энди айблама сен ҳам!
Тузинг ҳаққи, мени кечиргил.**

1970 йил 27 октябрь

* * *

Гарчанд қиш, қаҳратон, аёз санчар тиғ,
Қалинлашиб борар ўнгирларда қор.
Қиш нафаси совуқ, ранглари тиниқ
Тиниқ ранглар дилдан тарқатар ғубор.

Яланғоч бўлса ҳам дарахтлар бугун,
Куз яшил либосин олса ҳам ечиб:
Эртанги кунини кутарлар мамнун,
Эртанги кун баҳор, яшил тўн бичиб
Уларни сийлайдир...

Ҳозирча қор ёғар, ер оқармоқда,
Беун қўнар ерга қор учқунлари.
Дилим тошқин ҳисга тўлиб бормоқда,
Эшитаётирман қор шовқинларин.

Оқ қор учқунларин остида бу дам,
Чавандоз чолларга улоқдир талаш.
Гўдакнинг оқ дилин кўряпман унда,
Кўряпман кулгусин, йиғи аралаш.

Минг йиллар олдин ҳам ёққандир бу қор.
Худди бугунгидай севганлар уни.
Унда минг йилларнинг шавқ, сурони бор,
Минг йилларнинг ўртар азоби, хуни.

Шунданми,
Суюкли бўлгандай, баъзан хунук қиз,
Совуқ қаҳрила-да тортар бизни қор.

У беовоз куйлар, биз-чи, тинглаймиз,
Унда минг йилларнинг завқ-ҳасрати бор.

Қор учқунлаяпти, ер оқармоқда,
Дўстим қара, бу дам қандай дилбар, шан.
Дилим тошқин ҳисга тўлиб бормоқда,
Мен сени қор билан қутласам дейман!
Қор учқунлаяпти!

1970 йил 17 декабрь

ҚОР УЧҚУНЛАБ ТУРГАНДА...

**Унут кунлар келар эсга қор учқунлаб турганда,
Кўҳна дунё ёшдир кўзга, қор учқунлаб турганда.
Ғамлар тоши юрагингдан кўча бошлар бирма-бир,
Сен ўзгасан, ҳасрат ўзга қор учқунлаб турганда.
Уй-режалар қушларининг тўдасига отар тош,
Ғам-ташвиш йўқ ризқу рўзга қор учқунлаб турганда.
Ажаб, сершовқин дунёга атай чўқар сукунат
Йигитлар қалб очса бизга қор учқунлаб турганда...**

1970 йил 17 декабрь

ОЛҚИШЛАШИНГ КЕРАК

Дўстим, сен мени олқишлашинг керак...
Ҳар мушкул, ташвишингга ҳамкорлигим учун.
Шўхлигим, қўшиғингга жўрлигим,
Заифлигим, гоҳо ғўрлигим...
Хуллас, бу дунёда борлигим учун
Олқишлашинг керак!
Яна сен билан бир ҳаводан нафас
олаётганлигим учун
Фараз қил, сенларга қолди бу ер юзи —
Яъни ёппасига эркаклар зотига.
Унда аччиқ билан бутунни бузиб
Ташлармидингизлар?
Қамчин урармиди дағаллик отига?
Ушанда бир уйга йиғилсангиз тўла,
(Ҳаво ҳақида ҳам бежизмас сатрлар)
У уйда уфурмас димоққа атирлар.
Чала пардозга ҳам қилмассиз ҳафсала.
Сиёҳ ранг райҳоннинг муаттар ҳиди — мен.
Гоҳ сенинг олдингда сал эгик бошим билан,
Усмадан сув ичган қоп-қора қошим билан,
Гоҳ қувончдан,
Гоҳ гуссадан
Марварид доналаридай дув тўкилган
кўз ёшим билан
Сенинг асов отдай
Учқур ўйларинг тизгинини
Қўлга ола оламан.
Мен сенинг ғазабда шерлигингга аминман,
Қодирсан дунё юкин кўтармоққа елкада.
Қанча ботир бўлсанг ҳам

Мен жисмонан заифанинг қошида ожизсан сен.
Гоҳо қаршимда мағрур кўзингда ёш қалқади.
Дунёда аёл борки, гўзаллик, назокат бор.
Сен мандап ҳайиқасан.

Ажабо,

Наҳотки гўзаллик ҳайиқтирса.

Айт, бағритош йигитнинг ҳам дили эриб

кетмасми

Қаршисида қизил гулдай аёл нозланиб турса?

Аёл истайдики, ерда ҳаёт сўнмасин сира

Аёлни қутламоқ шарт —

Гўдак кулгуси учун.

Хаёлингни ҳар ёндан олганман

Тўрдай ўраб

Нозик, чайир ип билан —

Узмоққа етмас кучинг.

Дўстим! Шундай, сен мени олқишлашинг керак.

На ғалабам, на бир шунқорлигим

Ва на фавқулудда бахт,

Ҳеч бири учунмас —

Шунчаки сенинг ёнингдалигим,

Ер юзида борлигим учун

Олқишлашинг керак!

1971 йил 3 март

Ғ У Р У Р

Қора сочларимнинг тўлқини,
Тўлғанганча оқар қуйига.
Муҳаббатнинг сирли ёлқинин,
Олиб кирган йигит ўйига.
Балки удир...

Кўзларимда ёнади офтоб,
Кўзларимда саратон, июль.
Бир шўх нигоҳ ташлаганим тоб,
Ўзга дилда ўстираман гул
Балки удир...

Қўлларимдан гоҳо тер, гоҳо
Келар эмиш кўкламнинг ҳиди,
Қўлларимга бермай ҳеч баҳо
Кўзга суртиб у ўпган эди.
Балки удир...

Ўсма қўйган қора қошларим,
Ним қизил, шўх лабларим билан
Жавдирашим, гоҳ довдирашим,
Кўзда қалққан ёшларим билан
Севилдим бирдан.

Унинг сочи, оҳ, унинг сочи
Қора, гайир ҳам шундай қалин.
Юрагимда баҳор гул очиб,
Тортинаман мен кўз тиккани.

Қалин эмиш менинг ҳам сочим,
Сочларимга қўли теккан чоқ,

Титроқ билан кузатаман жим
У қўлларга киришин титроқ...

Билмай қолдим... қай бахтли кун
Ғавғо солдим унинг ўйига.
Қора сочларимнинг тўлқини,
Тўлғонганча оқар қуйига...

1971 йил 6 май

* * *

Биз олмамиз шохлардаги, тўкмасынлар, айтингиз,
Дарё бўлар кўз ёшимиз, чўкмасынлар, айтингиз.
Гўрмиз ҳали айтингизки, гўр мевани узмайлар,
Гўдакнинг ҳам тонгги ширин уйқусини бузмайлар
Айтингизки яна, бизлар энди қўшиқ бошладик,
Эшитсинлар ахир уни қулоқ бериб одамдек.
Қўшиғимиз тинаётган у қалбларни этар ром,
Эсга тушар ойдин кеча, оқ юзли қиз, сархуш жом...
Чалғингизни чархлаб қўйинг, бизнинг қўшиқ
чархлоғлиқ.

Бундан сўнги ҳаётимиз ўша қўшиққа боғлиқ.
Куйламоққа қўйиб беринг, куйлай олмасак жўшиб,
Уриб олинг бизларни ҳам ўша қўшиққа қўшиб.
Биз олмамиз шохлардаги,
тўкмасынлар, айтингиз...

1971 йил 6 май

МЕНГА БИР КОСА БЕРИНГ

Менга бир коса беринг, кўклам сувин тўлдириб
Менга бир коса беринг, унда тупроқ,
Тупроқда эса
Буғдой майсаси унсин.
Бир коса, ул косада гул очилсин қулф уриб,
Бир косада ош бўлсин, дириллаб турсин гуруч —
Кўз ўнгингда шовиллаб, донли қирлар кўринсин.
Коса ярим бўлмасин, отам дердики: «Уруш —
Айни қирғин кунлари...
Тегишини олишиб,
Билмай урушда туриш
Коса юқин ялашиб, оч одамлар ичарди...
Айни қирғин кунлари
«Нон тўла дастурхонга етиб ўлсак майли» деб
Ният қилганимиз рост.
Дунёнинг бор неъматин кўзларинга суртиб, ўп,
Қўй ихлос...»
Бир коса беринг менга, таомга тўлиқ лим-лим.
Шу армонда йўқликқа кетган оталар ҳаққи,
Уни кўтарай бошга.
Ернинг нозу неъматини қуёшга тутсин қўлим,
Тинчликнинг неъматини тенглаштирай қуёшга.
Менга бир коса беринг, кўклам сувин сипқорай.
Менга бир коса беринг...

1971 йил 13 май

ДАҒАЛ ҚҰЛЛАР

Буришиқ, қорайған отамнинг қўли,
Кечмиш бир умрни эслайман қараб.
Қафтда шарт кесилган томирлар йўли,
Чандиқ бўлиб битган ундаги яра.

Шу озгин кўримсиз узун бармоқлар,
Онам сочларини силаган бир вақт.
Беўхшов титраган учрашган чоқлар,
Довдираган бошга қўнганида бахт,

Шу қўллар қўш ҳайдаб, буғдай уруғин,
«Яхшилик уруғи» деб ерга эккан.
Бу кўҳна оламга қилич довруғин
Тарагган ҳам ўша бармоқлар экан.

Умрида билмайин нимадир қўлқоп,
Қаҳратон аёзлар аччиғин ютган,
Элни қийратганда очлигу азоб,
Бурда нонни бўлиб, дўстига тутган.

Баъзан пачоқланган дуч келиб ўққа,
Ундан оққан қондан қизарган йўллар.
Евуз рақибини бўғзидан буққан,
Чайир сиртмоқ бўлган баъзан бу қўллар.

Улардан қон ҳамда нон ҳиди келар,
Ҳар қалай, ёқимли улар биз учун.
Биз учун зулматнинг бағрин тилкалаб,
Бу гадир бармоқлар тўқди қон, кучин.

Утга, сувга солди уларни ҳаёт,
Қўллар ҳар мушкулни қила олди ҳал.
Аmmo...
Ожиз титроқ турди уларда ҳайҳот,
Оналар тобутин кўтарган маҳал.

Дўстларим, қолмайлик армон доғида,
У қўлларга ҳали кўмагимиз оз.
Елкамизда турган таянч тоғидай.
Шу дағал қўлларга қўяйлик ихлос.

1971 йил 27 май

* * *

Мени унга «бунда бор», деманг,
Дийдорингга ташна, зор, деманг.
Аллақачон келар экану
Йўл тўсармиш ғурур, ор, деманг.
Майли, бунда мени бор, денглар,
Қўллариди сайроқ тор, денглар.
«Севилгандай нигоҳи сирли —
У тинч эмас, бир гап бор», денглар.

Шунда ўзи излаб келади,
Ҳузуримга бўзлаб келади.

1971 йил 19 июнь

Э Н Д И У ...

Бир ўтда, бир ўтда, оҳ, ёндим.
Ва лекин
Ҳиссимни яширмоқ истайман.
Қадримни оширмоқ истайман.
Қандай бахт, инондим, инондим
У мени севади, оҳ, ортиқ
Изларим ўпгудай, ўпгудай.
Бир нигоҳ қилсам бас, мен тортиқ
Изимдан гўдакдай чопгудай.
Чопди у, куйлади сержаранг
Мен лоқайд кўрсатдим ўзимни.
Асаби тортилди кўп таранг,
Гоҳ ёшлар тўлдирди кўзини.
«Йигит ҳам йиғларми дунёда», —
Тўнимни тескари киярдим...
Ва ғурур кундан-кун зиёда,
У бўлса куярди, куярди.
Шу алфоз ўтаркан кундан-кун
У бир кун «бас» деди барига.
Энди мен куярман, оҳ, дилхун,
У лоқайд юрагим зорига
Қалқимас кўзида ҳатто мунг
Бу қандай бедодлик ишқдан сўнг.
Энди у...
Ҳиссини яширмоқ истайдир,
Қадрини оширмоқ истайдир.

1971 йил 18 ноябрь

* * *

Ақлим танибманки, йўлдан йўлда,
Тоблаб қўйди анча йўллар қийноғи,
Аниқ қанча йўл бор ҳали мўлжалда,
Мўлжалсиз йўлларнинг йўқдир санағи.

Бу йўлларда юрдим шод қўшиқ айтиб,
Ҳар вақт ишонч билан олдга кўз тикдим;
Аммо, бир кун она қишлоққа қайтиб
Отамнинг қабрини устидан чиқдим.

Отамнинг юзига юз қўйиб эмас,
Тупроққа юз қўйиб ёш тўқдим юм-юм.
Нега отам қаддин кўтармайди даст,
Нега гунгдай қотган бу тупроқ—уюм?!

Шундан кейин тағин йўл бошланди, йўл
Хавотир оламан энди мен тез-тез.
Бизнинг чаманларда сўлмадим гул,
Хазон бошланмасми мен борганим кез.

Шундай энди тез-тез титроқ дил билан
Она қишлоғимга қайтади йўлим.
Ҳушёр тортиб қолдим сесканиб бирдан
Ғамхўр қилиб қўйдинг сен мени, ўлим!

1971 йил 28 август

ҚУМСАШ

Йўлдан елиб ўтар учқур от,
Бир-бир кечар болалик ёддан.
Мен чавандоз қизини ҳаёт
Жуда эрта айирди отдан.
Ва отамдан эрта айирди,
Тўймадим меҳрига на илож.
Қаердаки улоқ, от кўрдим,
Тикилдим мен гўдак кўзим оч.
Кўк қундузин қошга бостириб
Улоқчилар тўдасига гоҳ,
Гўё отам келарди кириб
Бир зумгина энтикардим, оҳ,
Ўтлар сачраб туёқларидан
Кўкни тутса от гижинглаши.
Бир дард сизиб кўнглим қаъридан
Ўз отимиз излардим шошиб.
Йиллар бўйи изладим, топдим
Ва йўқотдим ўша заҳоти.
Ўхшаш кимса ортидан чопдим
Ортга қайтдим ўйларга ботиб.
Туюларди булар мисли туш,
Ўнглигини англадим кейин.
Уфқлар Сиз бўлиб чорлармиш,
Учгим келди гоҳ худди қуюн.
Қўмсашлардан ўтланар бағир,
Ўтганларнинг билгани билган.
Мен чавандоз қизиман, ахир,
Ота, отдан эрта айрилган...

1971 йил 18 сентябрь

ОҚ ОЛМАЛАР ПИШГАНДА

(Отам Умнатқул Худойбердиевнинг
ёрқин хотирасига бағишлайман)

Отагинам!

Сиз кетдингиз, қолди кетмону пахта,
Паймонангиз шунча эрта тўлишини билмабман.

Куз келмасдан

Илдизига болта теккан дарахтдай

Сўлишини билмабман.

Эсимда бор, сочингизга илк оқ тола тушган чоқ

Қайғурибман, отам эрта қарияптилар чоғи.

Ногоҳ, сизни йўқотдим мен, оқ олмалар пишган чоқ,
Дилдан кетмагай доғи.

Оқ олмалар пишган кунлар, босди-ку қора ғамлар,
Тополмадим мен отамни — боғ айланиб, ёш тўкиб.

Ҳар йилгидай тикланса-да саф-саф пичан ғарамлар,
Уни ўзи тиклолмади, кетган бўлса-да экиб.

Ташвиши кўп эди ҳали, пичан пишиб далада.

Шохлардаги унга мустар оппоқ олмалар қолди.

Отагинам, оқ олмани севардингиз боладай,

Сизга олма терар қўлим бу кун термасдан толди.

Оқ соқолли боболарни тавоб қилардим-ку мен,

Оқлик кўриб изида.

Сизга отам, мўйсафидлик умрин тилардим-ку мен,

Тилаklarим тўзиди,

Билардингиз уялибми, боқолмасдим сизга тик,

Тўйиб қарамагандим.

Тирикчилик, кунингизга ризқи тўкин фарзанддек,

Ҳали ярамагандим.

«Ота мерос» уйни қуриб, тўнғич ўғилни уйлаб,

Узатмоқчи эдингиз-а, эндигина оёқни.

Бугун кезар эканман мен танҳо, олмazor бўйлаб,

Эзиламан кўтарганча армон деган зил тоғни.

Гарчанд умр сўнггигача инсонга сермеҳнат йўл.
Билмадингиз Сиз дунёда борми унинг одоғи.
Кўз олдимдан ўтаётир у чапдаст, сертомир қўл,
Ва кафтларнинг ўчмас муҳр, танга-танга қадоғи.
Қорайган сахий тупроқнинг рангги акс этар унда,
Минг кишилик давраларда бўлсангиз ҳам топардим.
Ўша қўлингиздан таниб топар эдим, оҳ, шунда
Гўдаклигим соғинчию, зори билан ўпардим.
Саманингиз турар ўша қозигида депсиниб,
Акам миниб, балки бир кун сиздай чавандоз бўлар.
Ҳаёт қизиқ, эсар экан сўнгсиз йиллар эпкини,
Чавандозлар кетар экан, чавандозлар туғилар.
Аммо, тойлар от бўлгунча юраклар лат бўлар, деб
Онам йўқлар йўқловларда, сиз ёдига тушганда.
Йиллар оша укаларим такрорлаб юрар мендек:
«Биз отамдан айрилганмиз оқ олмалар пишганда...»

1971 йил 18 сентябрь

ЎЗИМИЗНИНГ БОҒЛАР

Дунёнинг қай бурчи, йироқ боғларда
Олмалар қизарар бетиним.
Хазонрез хаёллар босган чоғларда,
Мен тиниб,
Воз кечиб ўйлару ташвишдан
Қачондир боғларда ғарқ пишган
Қип-қизил олмаларни эслайман.
Оҳ, бизнинг боғларга баҳор келган кез,
Гўдакдай тез,
Тошқиниб гуллади олмаларимиз.
Қуёшнинг нуруни борича ичиб,
Шу қуёш нурича лаззатин кучи
Бўлгандир эҳтимол, сезмагандик биз.
Тотиб ҳам кўрмадик баъзисини лоқайд,
Отдик баъзисини тишлаб бир, икки.
Биз беғам, сезмадик, ҳатто қайси пайт
Уча бошлаганин боғларнинг кўрки.
Ва лекин бу баҳор, беминнат яратар
Баҳор, яратувчим, сенга минг қуллуқ.
Уфқларда қуёш
Ҳеч гап бўлмагандай қип-қизариб ботар,
Бағрида олов бор, аммо зарда йўқ.
Яратувчим, яна яратар бегумон,
Бизнинг кўҳна боғлар шундай гулласинки,
Қон рангида қизарсин олмаларимиз.
Рангги қонинг қиздириб, қуритсин тинканг.
Бунга-ку ишонч бор, кўк майса дийдорин,
Куртаклар бўртигин қўмсамайди ким?!
Баҳор-ку тўкади аямасдан борин,
Аммо, баҳоргача, узоқ-да, дўстим.

Майли,
Боғлар гул очсинлар, безавол, қулф уриб,
Улар ўз ватанин буркарлар нурга,
Ўзга чаманларнинг гуллашини кўриб,
Ўзимизнинг боғлар тушар хотирга.

1971 йил 4 декабрь

ЙИГИТ ҚАДАМ ТАШЛАРКАН

Йигитларни куйламоқлик эриш гуюлар чоғи,
Дилбар, нафис шеърга ўзи қовушмайди йигитлар.
Гулга кира бошлар экан уларнинг кўнгил боғи,
Қуёшда чатнаб ўсадир унда ёввойи ўтлар.
Дашт гулидай ўсар улар ҳар ёнга шох ташлашиб,
Бақувват ҳар шохларки, қайириб, буриб бўлмас.
Қийқиришиб боғларга киришсами бошлашиб,
Қаҳ-қаҳ садоларидан чўчимай юриб бўлмас.
Инсон панжасими у ёки шер панжалари,
Қўллар бир хил майин-ку, туғилганда, йўрғакда.
Пайт келиб биз титратиб, шу шернинг панжаларин,
Гўдакдай қувонамиз қуш учирган гўдакдай.
Юраклар, у юракмас, дугонажон, асрангин,
Учқун тушса куйдирар, унда ёнган ўтлардан,
Гарчанд биз деб ҳамиша бахт, борлигин асради,
Ҳайиқмай бўлмас ахир, ул асов бургутлардан.
Тортиниб ўтмоқ тақдир, бизга улар дастидан —
Маъсум тортиб, атиргулдай, чирой очиб дам-бадам.
Токи олис юлдузларнинг чақноқ нури остида,
Одам ота зурриёди — йигит ташларкан қадам.

1972 йил 14 январь

БИР ДУСТ ХОТИРАСИГА

Кўзимга кўринар тошлоқ йўл, узун,
Сен йўлда бош яланг келяпсан, шошиб.
Сен эса, оҳ сен-эй, кечиргил ўзинг,
Ўзинг кетмадингми ерга туташиб?

Қалин ғайир сочни шамол ўйнайди,
Чарос кўз нуридан тарқалар туман.
Сен ўзинг қайларга кетдинг, сен дайдим,
Кечда қайтасанми аввалгисимон?

Бу кеч шафақ рангги сенсиз бўлар ол,
Сенсиз ботар бу кеч олам қуёши.
Эллик ёшли чолдай уканг қадди дол,
Қабрингга томчилар чарос кўз ёши.

Менам юрагим қон, кўтармасдан бош,
Янги қабр ёнида йиғларканман жим,
Қай туманда қолиб йигирма беш ёш,
Қаддим камон бўлиб элликка кирдим?!

Йўқ, бу бари рўё, яна тошлоқ йўл...
Ўзингмасми ахир, йўл бошидаги?
Муаллақ қоляпти мен узатсам қўл,
Чақираман, аммо жавоб йўқ тагин.
Кўзимга кўринар тошлоқ йўл, узун...

1972 йил 19 январь

II

Энди юмуқ кўзларинг сенинг
У кўзлардан қочмайман энди.
Бу кун мағрур иродам синиб,
Бағрим менинг тупроққа тенгдир.

Армон бўлдим тириклигингда,
Аччиқ дудга тўлмоқда кўксим.
Бир умрлик тириклигинга
Мени ноҳақ ишонтирди ким.

Бахт ошённи сенга деб қуриб
Доим интиқ кутар деди ким?
Умринг қадар ортингдан юриб
Фидо бўлиб ўтар деди ким?

Йиглаб ёзмоқ менгами ҳавас
Эрка ғурур бўлгач поймол, пуч.
Еки қилмишимга қасдма-қасд
Улиб олмоқ бўлдингми сен ўч?

Номард, қайга учдинг сен қушдай,
Ишқ гул очмай қолдим сўлиб.
Висол базмин қурамиз тушда
Унгдагидан иноқроқ бўлиб.

Кимга тегди ўлим отган ўқ
Гул ҳолича дув тўкилди ким?
Энди сенинг кўзларинг юмуқ
Оламда йўқ менинг интигим.

1972 йил 20 январь

* * *

Сен менинг қалбимни этмадинг фаҳм,
Буни яшириб ҳам нима қиламан.
У ёлворар, мен ҳам қилмайман раҳм,
Мен унинг ишқидан куламан.
Рад этиб, қозониб муваффақият,
Менда қасд олмоққа туғдирдинг ният.

Мен-ку ногоҳ сени атадим тангрим,
Ногоҳ ҳузурингда қилдим-ку сажда.
Ўзим сезмай, дилда бир қўшиқ янграб,
Унда сенинг номинг куйланди авж-ла.
Шунда сен отдингу лоқайдликдан тош,
Ғавғоларда қолди севилмаган бош.

Энди мен эътиқод қилай нимага,
Кимнинг сири босиб, шошиб, қолай лол.
Эшкакчи бўлмаса, агар кемага —
Денгиз, сайр орзуси — шунчаки хаёл.
Хаёлим сарсари, кўзларимда нам,
Ҳувиллаб турипти кимсасиз кемам.

У менга гиргиттон, эй ҳаёт—она,
Унинг илинж қалбин мендан совутгил,
Менинг севмаслигим қилмагил таъна,
У қушдай бегуноҳ, уни овутгил.
Яна тушунтирки, уринмасин ул,
Уч туташмас йўлдир, бизлар тушган йўл.

1972 йил 25 март

* * *

Фақат омад камдан-кам жуда
Юрамиз биз топиб, йўқотиб.
Гоҳо ясоғлиқ от устида,
Гоҳ пиёда, чангларга ботиб.
Яшилланар умр дарахтимиз,
Сарғаяр ҳам бевақт ёғса қор.
Шундай, гоҳо тожу тахтлимиз,
Гоҳ кечириб бўлмас гуноҳкор.
Изҳор дил қиладир қушлар,
Биз уларни этмасмиз писанд.
Овунтирар бизларни тушлар,
Оҳ, у тушлар гоҳ берадир панд,
Гоҳ қип-қизил гулларга кўмиб,
Бир олам бахт йўллайдир олам.
Сипқорармиз кўзимиз юмиб,
Зардоб тўла қадаҳларни ҳам.
Гоҳ кулиб, гоҳ қўл силтаб куйиб
Ўтказармиз бунинг барини.
Ҳаётнинг шан марҳамати-ю,
Рутубатли алдоқларини.
Оқарганда сочлар, эслаймиз,
Сархуш баҳор, куз ўтганини.
Кимларнидир рад этганмиз биз
Кимлар бизни рад этганини.

1972 йил 12 май

* * *

Учирма қуш, палапоним учмоққа шайланади,
Тушларида булутлардан юксакда айланади.
Дуч келаркан булутларга урар у тўшларини,
Уйғонаркан, таъбирини излайди тушларининг.

У учмоқчи, қуламоғи тушига ҳам кирмайди,
У ерда ивирсиганлар билан суҳбат қурмайди,
Уядаги тинч умрни изламайди палапон,
Кўнгли тўлар, осмонларда кезса дайдиб, палапон.

Парвоз қилгину бемаҳал қуламагил, жон қушим,
Кучсизгина қанотингга мадад бўлсин олқишим.
Олқишларман, у ҳолбуки олқишни ҳам тингламас —
Қуёш кулган шу тиниқ тонг, у учмоғи керак, бас.

Самоларнинг қучоғига ўзни отар у бу тонг...
Учар ё булут бағрига тошдай ботар у бу тонг...
Учмоқчисан, юксак учгач — қуламоққа ҳам шайсан,
Палапоним, палопоним, юрагимга ўхшайсан...

1972 йил 14 май

МЕН ОРТИНГДАН ИЗ БОСАМАН...

Мен ортингдан из босаман, кор кўмади, қорда гуноҳ,
Сен ҳақингда куйлай десам, узилар тор, торда гуноҳ,
Мактуб битай десам ногоҳ, синар қалам, синар қалам,
Кўрай десам булут тўсар ва зим-зиё бўлар олам.

Доим шундай —

Сен ҳақингда ўйлаганда, нимадир йўқ, нимадир кам,
Иккиланиб босилган йўл, унмас экан, унмас экан.
Иккиланиб из босаман...

1972 йил 16 июнь

* * *

Сени кимлар қилмайди талаш,
Кимлар юрмас ортингдан дайдиб
У кўп кўрган меҳр, эркалаш —
Бошқаларга насиб бўлсайди.
Бор гап шунда, ўзгалар сени,
Ардоқлашга топмайди имкон.
У ҳаттоки сезмас ҳиссингни —
Интиқ қалбга тўлдирадир қон.
Шу қон билан яшайсан бесўз —
Умидингдан кутиб тантана.
Унга кўрмай хира тортар кўз —
Тушда кўриб шодмонсан яна.
Умр ўтмоқда шу хил, фараҳсиз —
У ўзига кўрмас сени эп.
Бирни ўйлаб яшарсан бахтсиз,
Мингта бахтсиз яшар сени деб.

1972 йил 17 июль

СИЗ ДОНО ЙИГИТСИЗ

Сиз доно йигитсиз, оқилсиз жуда
Менинг шўхликларим, аммо, авжида.
Гурур, шодонлигим ортиқдир баъзан,
Гўрлик, нодонлигим ортиқдир баъзан.
Сархушлик жомингиз мен тўкар бўлиб,
Туйғуларингизга кўру кар бўлиб,
Кетгум дилингизда ўчириб чироқ
Сиз-чи, сезмаганга оласиз бироқ,
Бесабаб қаҳқаҳам чақса ҳам чақин —
Беозор жилмайиб қўясиз боқиб.
Эркалигим ортиқ этганда ҳам лол,
Илк кўклам тошқинин кечирган мисол.
Кечириб кетасиз жимгина суйиб,
Бу илтифотлардан юрагим куйиб,
Ҳижолатдан аччиқ ёшим қуюлар,
Бу ҳол кеч кузакдай совуқ туюлар.
Тантиқ қизалоғин севган отадай,
Сиз кечиримлисиз, аммо хатодай,
Менга булар хато, қизиқ тасодиф.
Ё уқувсиз аёл йигирган бир ип —
Мисол узилару тугайди тушдай,
Ва мен нафас олгум бир эркин қушдай.
Олтин қафас ичра, ортиқ йўқ чидам,
Сиз доно йигитсиз, оқилсиз жуда...

1972 йил 17 июль

КЕМАЛАР ТИҚКАГА ЙЎЛ ОЛСИН..

Сен ҳақда

Юлдузлар куйласа жимирлаб,
Япроқлар куйласа тинмайин.
Завқ билан тинглардим, шуур-ла,
Кўзимга уйқулар қўнмайин.

Ногаҳон

Исмингни айтсалар чопардим,
Севардим оҳ, у хуш навони.
Талпиниб нон каби ўпардим
Исмингни янгатган ҳавони.

Ва лекин

Биз йўлга чиққанда, кемамиз
Сурди-ку шамоллар айри ён.
Гарчандки узоқлаб кетдик биз,
Қайтмоқчи эмишсан мен томон.

Йўқ, чекин.

Кемангни бурмагил, қистама,
Дўстгинам, сен ортга қайтма, йўқ.
Мен сенга сарсонлик истамам,
Боқ, ахир кемангда қанча юк.

Уларни

Қилмагил, хоҳишинг қурбони,
Гуллар бор, кутганда очилмас,
Бор эмас ҳамиша имкони,
Тугунлар бўларки, ечилмас.

Дардларни,
Армонни юракдан юлиб от.
Қайрилма ортга-ю, чеккага.
Орада бўлмасин аросат,
Кемалар йўл олсин тиккага...

1972 йил 16 август

* * *

Омон-омон қўшиқлардан айт,
Алвон-алвон қўшиқлардан айт,
Оҳанг бўлиб қўшиққа бу кеч
Қўшилишиб кетадиган пайт,
Омон-омон қўшиқлардан айт.

Юракларга ўт бўлиб кириб,
Ўзинг ҳам куй куйла куйдириб.
Бари-бари тушсин ёдимга,
Бари-бари чиқсин олдимга,
Йироқдаги оппоқ соч онам
Келмоқдадир кипригида нам,
Онам, онам тушсин ёдимга.

Қамчин уриб келмоқда отам,
Отин суриб келмоқда отам.
Сурон солиб яшаб кетди у,
Ғолиб-ғолиб яшаб кетди у.
Қамчин уриб келмоқда отам.

Одил Дароз бор эди бир чоқ,
Отагинам сирдоши эди.
Қўмсаб қолар Дарозни гоҳ-гоҳ
Чавандозлар давраси энди.
Одил Дароз бор эди бир чоқ.

Айтаверсам жонга тушар ўт,
Еш тўкмоққа чоғланар булут.
Туташмоқда ўтларга кўксим,
Қўй, яхшиси, мен тинглайин жим,
Ўзинг алвон қўшиқлардан айт,
Омон-омон қўшиқлардан айт.

1972 йил 18 август

Худойиш

БЕГИМ, СИЗНИ ТАБИАТ

Худойиш

Бегим, сизни ~~табиат~~ расо қилиб яратган,
Кимларнидир ўйчану Сизни кулиб яратган.
Ногаҳон бериб қўйиб бу ҳусни, камолни
Ўзи ҳам рашк, ҳасадда тўлиб-тўлиб яратган.
Қия тушган нигоҳни армонга йўймагайсиз.
Қиз қалбига севмоқни осонга йўймагайсиз.
Қийнамангиз, у ўзи ўртангучи бир бағир,
Бу бағирни кенгликда, осмонга йўймагайсиз,
Сиз худдики Фарҳодсиз, Ширин қайдадир, бегим.
Орзуларим дилда-ю, нолам найдадир, бегим,
Сиз десам бар тутқазмай, сочилган ўйларимдай,
Бу тонг қаро сочларим майда-майдадир бегим.
Сизни мен ўзимга ҳам лойиқ кўрмам, рости гап,
Ўзгага бермоқ эса, тушимга кирмас ухлаб.
Ўзга билан кетсангиз, равон йўллар қолмасин,
Бегим, иккиланмасдан ер юзин ташланг михлаб.
Михнинг, тигнинг захрини сезмай ёниб бораман,
Ишқ зардобли шаробдир, қониб-қониб бораман.
Ҳеч ким билан сирлашмай, ҳеч кимсага тутмай май,
Ўз қоним билан ўзим алвонланиб бораман.
Ҳайратларда қотгайсиз мени кўрганда ул дам
Ёнингиздаги совуқ сулувдан совурсиз ҳам,
Сизни обдан музлатгач, ўзим қайтарман, чунки
Бунгача йўқ садоқат, бундан сўнг ҳам бўлар кам.
Ўзга тортмам, чексам ҳам шунча жабру жафони
Ўзгага ҳам бермасман, Сиздек бир бевафони!
Бегим, Сизни ~~табиат~~ расо қилиб яратган...

1973 йил 17 февраль

МЕН СЕН БИЛАН ХАЙРЛАШГАН ТУН

Мен сен билан хайрлашган тун қаро эди, қаро эди,
Тун бағри бут, менинг бағрим яро эди, яро эди.
Тун бағрида қолсин дардим, кўрмасинлар, кўрмасинлар,
Кўриб биров рости биров рўё томон бурмасинлар,
Тилимга-ку ишончим бор, итоатсиз сўлса рангим,
Мен тингларман юлдузларнинг сукутинмас, шўх
жарангин.

Ярқироқ ой шуъласида тол-тол бўлиб эшиларман,
Хушбахт дўстлар даврасига ўзим уриб, қўшиларман.
Ва аччиқма-аччиқ туриб, бахтга қарши, бахтки барбод,
Бахтлилардан шиддатлироқ куйларман шод,
куйларман шод.

Амънманки, авжим билан шу биринчи даврадаёқ,
Ўзимга тонг яратарман, тонгим менинг отар оппоқ.
Тунда қолар дардим менинг, нурлар чаяр юзларимни,
Унутишнинг сели ювар, дилнинг армон, изларини,
Аччиқ ўйлар тўзонидан ўзни олиб чиқиб кетиб,
Бир гул янглиғ очиларман нур қўйнида жавлон этиб.
Қим ҳам билсин, сўкилган дил чокларининг битмоғини
Баъзида гул ҳасратлардан ортиқ яшнаб кетмоғини
Мен сен билан хайрлашган тун қаро эди, қаро эди...

1973 йил 17 февраль

СЕВАН ҚОШИДА

Арманистон сафари хотираларидан.

Юрагингни титратди-ю бир иштиёқ, чанқоқлик,
Севанга дуч келиб қолдинг, пинҳон унга ёш тўккин.
Ундан тила ўзи янглиғ улкан меҳр ила поклик,
Ғурурингдан устун келиб ҳузурида тиз чўккин.
Дейлик сени қондирмади шу улкан кўл, шу наҳр
Сезмай қолдинг бир умрлик узилмас ғам қилди кул.
Энди дунё шавқларидан ўтажаксан бебаҳр,
Ахир энди дуч келмайди, бундай тиниқ, зилол кўл.

1973 йил 2 март

БАҒИШЛОВ

Онажон!

Тезроқ бўл, тилла ранг либосингни кий,
Оппоқ рўмолингни ўрагил бошга.
Қулоқ сол, чалинар мастона бир куй,
Нигоҳ сол, уфқда қизғиш қуёшга.
Уфқ ёнаяпти, куй бетиним янграр,
Борган сари қизир томиримда қон.
Кўзимда акс этар шўх, оловли ранглар,
Ранглар тинчим олди бу кун, ойижон!
Она!

Шу тонгда ҳам сен ташвиш билан банд,
Ун элаяпсанми, сен турақол, кийин.
Бу галча хамирни мен ўзим қораман,
Қуёшдай тандирда пишираман кейин.

Баҳорни қаршилаб, куртаклар очар лаб,
Куртаклар яп-янги!

Оламни тутмоқда уйғонишнинг
Кулгусин жимгина жаранги.
Бу жаранг остида бўлақол, тортинмай
Тилла ранг либосинг ташла эгнингга.
Ҳузурбахш, бу ҳаёт уззукун чалиб най.
Бор бисот, қувончин бахш этсин сенга.
Дўстларинг давраси чорлаётир сени.
Менинг оппоқ сочли момоҳаволарим.
Уларга тақдим этмоқ керак,
Тирик табиатнинг энг хушбўй исини
Олча гуллари-ю, булбул наволарин.
Ҳамиша ҳам шундай.
Вақти йўқ уларнинг бирпас боққа кириб,

Гул ҳидлаб булбулдан қўшиқ тинглашга.
Гарчанд шеъримизда қўйсак ҳам тиндириб,
Табарруқ қилсак ҳам кўтариб бошга.
Дарвоқе, ўкинчининг фурсати эмас,
Шу қуёш нурлари шўнғиган оқ сочлар.
Шу бизни деб ёна-ёна хира тортган кўзлар,
Шу қуёш сари авайлаб босилган,
Кичик-кичик қадам излари,
Сенинг изларингни —
Нондай кўзга суриб ўпаман.
Байрам билан қутлайман!
Менинг оппоқ сочли, мунис фариштам,
Онам!

1973 йил 2 март

Б У Ш Е Ъ Р

Муҳаббатдай буюк дардга
Дугона қилар бу шеър.
Дуч келтирар сендай мардга
Ягона қилар бу шеър.
Беҳадик қувонсам қани —
Сендан шеър суюк бўлгач,
Кун келару сендан мени —
Бегона қилар бу шеър.

1973 йил 6 март

КҰКЛАМ УЙЛАРИ

Мудраган юракда бошланди базм,
Совиётган қонга қайта тушди ўт.
Гултожим сўлмоққа этганда жазм,
Қайтадан чарақлаб гул очди вужуд.
Қураб бевақт ёққан кўнгил қорини
Шарафлайман тугён сабабкорини.

Олисдан овозлар келар шодумон,
Чилдирмаларнинг шўх қарс, бада-банги.
Бутоқда куртаклар отмоқда хандон,
Яшилланиб борар оламнинг ранги.
Шу рангин оламда яшаш—бахт, бойлик,
Шу рангин оламни ўпиб қўяйлик.

Мана яшаб қўйдик чорак асрни,
Йигирма беш кўклам ниш урди ёдда.
Кўзимиз ўнгида қанча қасрни
Бузди-ю қайтадан тиклади одам.
Кеча кезган бўлсак вайроналарда,
Бугун тор созладик косоналарда.

Дарё тошқинлардан тошар баҳорда,
Гарчанд қолса ҳамки, қишда милдираб,
Бугун менда кўклам тошқини бордай,
Кўнглимда кўз очар булоқ чулдираб,
Чулдувроқ булоқлар бермаса тиним,
Қарздор бўлмасмидик ҳаётдан, иним.

Кўклам-ку бепарво, ўтаверади
Қайта келаверар яна бир замон.

Менинг умр кемам елиб боради,
Уша қиш аталмиш қирғоққа томон.
Бу ҳаёт денгизи гоҳо толдирар,
Қирғоқда тушириб гоҳо қолдирар.

Қани, ҳей, денгизда омон бўл, сурур,
Қани, ҳей, суронлар ўғли қўлим тут,
Кўнглимда шоҳона, кўклам, базм қур,
Қишни, хазонларни қилайин унут.
Мастона куйласин лабимдаги най
Ва тўлқинлар билан қувлашиб яшай.
Мудраган юракда бошланди базм...

1973 йил 24 апрель

УН САКҚИЗИМ

Хаёлимга яна сен тушдинг-ку тийран кўзим,
Юрак кетди сен томон туйғулар этагида.
Қаптардай чаппар урдинг, қайтадан ўн саккизим,
Лолалар хандон солди, қирларнинг этагида.

Қирларнинг этагида бошланди сирли базм;
Ўнгимми, бу ўнгимми, хаёлларим уйқашар.
Қора кўзлар ўтини кўрмоққа дилда жазм,
Қип-қизил лолалар-ей маъқуллаб бош чайқашар.

Баъзида хаёлларим пардай секин тўзирди,
Чорак аср умрни яшаяпмиз деб ўйлаб.
Аммо юрак, у бугун ўн саккиз ёшга кирди,
Ўн саккиз хил гул очган боғ деворидан бўйлаб.

Турфа гулли дунёнинг бу боғини асли биз
Этсак ҳамки вафо-ю жафоларга мубтало,
Йўл устида қолдириб, унутиб кетолмасмиз, —
Қишнинг илиқ кунидан кўклам жаласи аъло.

Қийик қувган овчидай йиллар бораркан қувиб,
Кўзин шамғалат қилиб бу боққа биз бўйлармиз.
Умрнинг бошдан қуйган қор-ёмғирида ивиб,
Маъсум кўклам дийдори, шавқларидан сўйлармиз.

Аммо боғ деворидан бўйларканман мен бу кеч,
Интиқ туйғуларимни нафратим кетар босиб.
Унда кимдир баргларни қилмоқдадир елпуғич,
Фунчани узиб, қўлда эзгилайди бошқаси.

Чирт юмаман кўзимни, очгунимча эй олам,
Бу кўрганларим бари туш бўлиб қолса эди.
Гунчанинг дудоғида жимирлаб турса шабнам
Барглар чапак чалишиб елда чайқалса эди.

Бу боғда кезганларга баргларни узманг деймач
Йиллар ўзи хўп елпиб, туширади ҳовурдан.
Гунчанинг тонгги нозли уйқусин бузманг дейман,
Айирманг дейман уни, бу мастона даврдан,

Боқурман, олам унут, кўнглимда бир шавқ, назм,
Боғ аро каптар мисол чарх урар ўн саккизим.

1973 йил 28 апрель

* * *

Болакайим, болакайим,
Дуркунгина болакай.
Чал менга болалик найин
Бир кунгина болакай.
Бир кунгина кетайин мен
Болаликка, тошлоққа.
Севинчларни тутайин мен,
Севинчларим тошмоқда.
Узат бола, чиллагингни
Қарсиллатиб учирай.
Бир кунгина бўлгин тенгим,
Бир кун сендай гуркирай.
Дилингда йўқдир тугунлар.
Бегуноҳсан қуш мисол
Менга эса оҳ, у кунлар,
Туш мисолдир, туш мисол.
Қайта бир бор кўрсам эди,
Уша ширин тушгинам,
Кўнглим сени олқишлайди,
Қушгинам, ҳой қушгинам.
Қирларданми келмоқдасан,
Яланг оёқ елдирим.
Бола, сенга яшаш осон,
Учқурсан сен елданам,
Ғам лашкари тортса ҳам саф,
Сезмай ўтиб кетарсан.
Қувончлар ортидан қувлаб,
Истаган дам етарсан.
Улғайган чоғларингда ҳам
Тонгдай оппоқ яшаб сен.

Қушлар, нурлар билан хуррам,
Опоқ-чапоқ яшаб сен,
Қуш боласи, нур боласи,
Менинг болам бўлурсан.
Мен кўрмаган сенга nasib,
Янги олам бўлурсан.
Болакайим, болакайим...

1973 йил 12 июнь

ҚУЛЛАРИМ ҚУЙЛАМОҚДА

Эгатларим этаги уфққа туташмоқда,
Орзуларимдай узун,
Орзуларимдай тўкин.
Кўрингани йўқ лекин орзуларнинг поёни,
Орзулар орзусида ёнмоқдадир ёш жоним,
Жоним ёнмоқда лекин,
Лекин бу эгатларим қумликда чизган йўлим
Ёнаётган кўксимга уфурар майин атир.
Ва бола йўргаклаган тинмагур икки қўлим,
Менинг шу икки қўлим
Беовоз куйлаётир
Бетиним куйлаётир.
Дилимнинг қўшиқлари учмоқдадир ҳавога,
Дилимнинг қўшиқларин тингувчи шамолга йўй.
Қўлимнинг қўшиқлари тўлиқ-тўлиқ навога,
Кўринг, қўлим қўшиғи эгатларда чўзар бўй.
Асрий қумликлар аро ниш урган умидларим,
Соғлом гўдакдай дуркун, гуркираб куртак ёзсин.
Кўпроқ йўқласин уни осмоннинг булутлари,
Қум кўчган мисдай ерни шодликнинг сели боссин.
Инсоннинг қудрати, ҳа ўзимнинг қудратимга
Инониб бормоқдаман оламга очиб қучоқ.
Қузғун учган саҳролар макон бўлғай олтинга,
Қўлларимнинг қўшиғи жаранглаб урилган чоқ.
Дейлик, олма кундан-кун қизилланиб олар ранг,
Алвонланиб бориши қўзғатади ҳавасни.
Шу қора тупроқли Ер, менинг юмалоқ куррам,
Дам сайин қизғиш тортган олмага ўхшашмасми?
У ҳам худди ғўр мева ҳали пишганича йўқ,
Қўлимнинг қўшиқларин шиддати гупирмоқда.

Шундан унинг қай бурчи сариқ, қай бир бурчи кўк,
Аммо у бора-бора яшил рангга кирмоқда.
Булутдан, шамоллардан куч олмоқда овозим,
Дилимнинг қўшиқлари ўрламоқда кўкларга.
Ортидан кузатяпман қулочимни кенг ёзиб
Юқсалган қўшиқларим учмасин деб ўқларга.
Самони чулғаётган қўшиқлар соясида
Қўлларим куйламоқда, ҳеч тўхтовсиз тўкиб тер.
Дам сайин авжланган бул қўшиқ ниҳоясида,
Ям-яшил бир япроққа айланмоғи керак Ер.
Шунгача тинмайдир қўл,

Эгатлар энг равон йўл.

Жаранглар туғдирар ул — ўзи беовоз жаранг.
Чанқоғин босар ундан қовжираган ўнгу сўл.
Қўлларимнинг қўшиғин ранги — тирик, яшил ранг,
Токи қон иссиқ экан, икки қўлим куйлаб тур,
Куррамизнинг кўклиги — қўлларнинг қўшиғидир.

1973 йил 3 июль

МЕН ОЛМАМАН...

*Бир олма келади тўлқинда оқиб
С. Зуннунова.*

Мен олмаман, тўлқин билан
 ўйнаб оқиб боряпман
Кимларнидир кўзларини ёқиб, оқиб боряпман.
Кимлар менга маъюс боқар, раҳми келгандай афти,
Кимлар қўлин узатганча етолмай қолаяпти.
Мен ўиноқи тўлқин билан ўйнаб, оқиб боряпман.
Ногоҳ, шохдан узилдиму дарё бўлди тушганим,
Тиними йўқ ошқин-тошқин дунё бўлди тушганим;
Учгани йўқ рангимнинг ҳам тарам-тарам қизили,
Оҳ ва лекин толдирмоқда тўлқинларнинг ҳазили.
Ногоҳ шохдан узилдиму дарё бўлди тушганим.
Сувлар қувлашмачоқ ўйнар, менга тиним бермаслар,
Бу ўйиннинг шавқи билан, улар тун-кун шўх, мастлар,
Тўлқинларни эрмак қилиб мен ҳам қочиб келяпман
Орзулардан бағрим тўлиб, чеҳра очиб келяпман.
Сувлар қувлашмачоқ ўйнар, менга тиним бермаслар.
Узун, яна кучли бир қўл олдда кутади мени,
Эртами, кеч шиддат билан у қўл тутади мени,
Ва кетаркан шўх тўлқинлар қучоғидан айириб,
Танҳо эзилсам ҳам ортга боқмагайман қайрилиб,
Узун, яна кучли бир қўл олдда кутади мени,
Шунда дейман тўлқинларга шўх тойларим, хайр энди,
Сўнгига ҳам етди, мана қувлашмачоқ, сайр энди,
Чулдираманг: «Биздан кечиб кетмоқдасан нега сен?»,
Қоча-қоча шўх олмангиз топди бугун эгасин.
Шул сабабдан, ранжимангиз, шўх тойларим, хайр энди.
Мен олмаман, тўлқин билан ўйнаб оқиб боряпман...

1973 йил 4 июль

* * *

Уйламангки, унинг қалби йўқ —
Кўпни севар, кўпни кўзлайди.
Ҳамма билан бўлса ҳам дўст, шўх —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Ҳаёт такрор учраштираркан,
Кимни «сен» деб, кимни «сиз»лайди.
Йўқ, уларга бермайди у тан —
У бир дардкаш қалбни излайди,

Дерсиз «ошиқлари эмас кам,
У, қанчаси унга сўзлайди».
Дил розларин тинглаб туриб ҳам —
У бир дардкаш қалбни излайди,

Ёки деманг «қиш совуғидай,
Унга яқин юрган музлайди».
Узгаларга ҳарорат бермай —
У бир дардкаш қалбни излайди,

Деманг, маъюс тортиб қолган дам —
«Унутган ошиғин эслайди».
Ишончини ҳамон қилмай кам
У бир дардкаш қалбни излайди,

1973 йил 6 июль

ЮЛДУЗЛАРНИ ОСИБ БУЛМАС

Кеча баҳор...

Боғда олма гуллаган эди.

Бугун-чи қор —

Қор хатга туширар ким-кимни.

Кечаги кун

Онам мени бешигимга белаган эди.

Бугун бешикка мен бераман ўғлимни.

Ўқларнинг дуди-ку, ўқларнинг дуди —

Офтоб тифида қорайишимни истамас онам.

Ана у, невараси — оппоқ ўғилчани

боши узра тутиб

Кўз-кўзлар бу дам.

Шулар учун,

Беҳудага сарфламайин қалб кучин,

Дунё ичра дунё қадар балқимоқ —

Чарақлаган юлдузларни кафтга олмоқ керакдир.

Юлдузларни, уруш кўрган рўзгорлардай тўзишини

Ва мўлтираган кўзларда аччиқ ёшлар сизишини —

Кўрмоқ учун —

Васвасага тушиб қолиб, кимлар нотинч юрадир —

Кимлардир дор қурадир —

Юлдузларни осмоқ қасдида!

Ерга тушган ним қизил олмаларни —

Ҳилолдек — ҳилолдек болаларни

Оёқ билан босмоқ қасдида улар...

Қарши турмоқ керак.

Сўнмас қуёш сингари ёниб —

Бир-бирова

Узинга инонгандай инониб.

Гўдак севгисининг ниҳояси йўқдир

Оқсоч оналаримизни гўдак меҳри билан ардоқлаб,
суйиб,

Завқланиб, куйиб, яшашимиз керак.

Шундай яшайликки,

Бизнинг шу уруғ ундирадиган —

Шу, ҳали қош чиқариб улгурмаган —

Мурғак гўдакни авайлаб ўстирадиган

Майин қўлларимиз

Ёвузлар бўйнига чайир сиртмоқ бўлиб тушсинлар.

Токи ваҳший имонга келсин...

Ахир, ахир, болаларни босиб —

Юлдузларни осиб бўлмайди!

1973 йил 24 июль

ЎЗБЕКИСТОН

Сулув Сибирь қайинлари кўк япроғу оқбадан,
Тобольскда мушоира, шоирлар созлайди соз.
Бу ғўшангга бир қушчадай мен ҳам учганман, Ватан,
Кўрдим бунда дўстликни мен қандай қилурлар эъзоз.

Навбат бериб дедиларки «Ўзбекистон сўзлайди»,
Сўзла юртим, мени Сенинг тимсолинг дедиларми?
Онам, сенинг «юсинг»ни деб, улар мени «сиз»лайди.
Йўқса бу ғўр шоирингни туш кўриб эдиларми?!

Ҳали отам тугилмасдан машҳур эдинг Ватаним,
Зукко боболарим қўли сени зарга ўради.
Дунё сени Улуғбекнинг юрти деб аввал таниб
Сўнгра сендан сўз очсалар Навоийни сўради.

Фурқатингни фиғонидан Ёркентни тутди тўзон,
Гангни қирғоғида Бобир сени ёдлаб оҳ чекди.
Улар ғазал битдилару юраги бўлиб сўзон
Соғинчларин уруғ мисол ўзга тупроққа эки.

Соғинч куйин тингладию сергак дунё қулоғи,
Сени эсга олди Ватан, олиб қасос, ўчини
Яна эсга олди шундай Тўйчибек ўлган чоғи
Кўксин тутиб, ажал сочган тўп овозин ўчириб.

Наъматакка айланди-ю устоз Ойбек ижоди.
Қояларда гулга кириб, ол қуёшга қўл чўзди,
Устоз Ҳамид кўзларини ғойибдан тиклар ёдим,
Кўзки, нури «авлодга» деб қуёш ёққа йўл чизди.

Шайхзода баёзида қомат тикладинг бўй-бўй,
Ғафур Ғулом наърасида юксаклигингни кўрдим,
Айтаберсам... ортиқ сўзга ҳожат борми, энди қўй,
Улар бари кенг дунёга сени эслатди юртим.

Бир вақтлар ҳам деганлар-ку, «Ўзбекистон сўзлайди!»
Шунда сўзга чиққан улар менга бобокалонлар.
Уша пайтлар бу минбардан тушган экан сўз айтиб,
Ҳали-ҳануз бу сўзларни такрорлайди замонлар.

Мен нима ҳам дей олардим. Бундай пайтларда тиниб,
Сўз айтмоққа шошмай ўйга ўйларимни улайман.
Бир-бир босиб минбар сари борарканман қимтиниб,
Боболарим шиддатидан бир чалимин тилайман.

Боболарим сўзи Сени юксалтибди қуёшга,
Тўфонлардан қўнган гардни рухсорингдан сидириб,
Мен ҳам шундай ўтажакман Сени кўтариб бошга,
Шаънингга лойиқ бир сўзни умрим бўйи қидириб.

Ўзбекистон, бошгинангдан қуёш абад нур тўкиб,
Дориломон кунда яша, бор экансан токи Сан,
Тонготарда тупроғингга эгиламан тиз букиб,
Сен қуёшга қўли етган боболарим хокисан.

1973 йил 8 август

* * *

Бирин-кетин уч киши йўлда кетиб борамиз,
Олддаги дўст ортидан тойиб, туриб келяпман.
Бир-биримизга аранг кўринмоқда қорамиз,
Кўзга тўфон урилар, зўрға юриб келяпман.

Олддаги дўст, боқиб қўй, ора-сира ортингга,
Меҳру мурувватингни дариг тутма ҳабибим.
Ажабмас бир кун келиб, даво бўлсам дардингга
Ажаб эмас қай бир кун бўлсанг менинг табибим.

Менинг қорамни олиб келаётган ортдаги,
Етмоқ бўлса ниятинг, одимни тезроқ отгин.
Толиққанга ўхшайман, мизғиб қолсам мен тагин
Пилдираб ўтиб кетмай овоз бериб уйғотгин.

Олдиндаги дўст, чорла, чорлаш — дилга далда, ўт.
Имилламай ортдаги дўстим, менинг қўлим тут.

1974 йил 4 январь

ҲАЁТ БИЛАН СИРЛАШУВ

Қўғирчоқдай қилиб-ку яратган эдинг ўзинг,
Мунчоқ қошу кўзимга ҳавасларни келтириб.
Порлай бошлаганида кўзим — ёруғ юлдузим,
Нега энди ногоҳда унга армон тўлдириб,
Кўзларимнинг ўтини сўндираяпсан нечун,
Мени қарз тўламоққа кўндираяпсан нечун.

Ҳаёт, сендан ҳеч нарса қилмовдим-ку илтимос,
Ўзинг очиқ қўл билан бердинг ишқ, ўт, қалбу куч.
Ёлғон-ёлғон деб юриб энди деганимда рост,
Йўқотган севгим мисол азобларга этиб дуч,
Ўзим билан андармон масрур, маъюс пайтларим
Берганларинг сездирмай олмоқдасан қайтариб.

Қулф урган кўкатлар йўқ, қундуз қошим тўкилар,
Изғиринлар совутар қизиётган танимни.
Нега, нега сарв қаддим савол бўлиб эгилар,
Унутиб қўйиб баъзан қарз тўлаётганимни.
Ниҳон бериб олмоқдан куйдирмоқми муродинг.
Авраб кузнинг либосин кийдирмоқми муродинг.

Йиллар оша сезилмай кенг келиб қолар узук,
Беш-ўн қадам йўл юрмай юракда гурс-гулдурак,
Бундай пайтларда ҳаёт, айтмаганинг ҳам тузук,
Ёрилиб кетиши бор сени севгувчи юрак.
Гарчанд, ичиб юрса ҳам қисмат шаробин тахир,
Сўқирга «кўрсан», десанг кўтаролмайди ахир.

Майли, берганинг айтма, айтма олганингни ҳам,
Бир лаҳза яшасам ҳам, яшай сархуш, маст бўлиб,

Токи бир кун умримга кўз ташласа набирам —
Гуркираб кўринсин ул, ишқ бўлиб, ҳавас бўлиб.
Йиғар экан умримнинг шавқига кетган эсин —
«Сурур билан яшабди ўз умрин бувим», десин.

Истайманки авлодим яшасин билмай ҳадик --
Кўрар кунни, келгуси равшан бўлур ойдин-да
Ўз ўтмиши билан ҳам кўкрагини тутсин тик,
Ўз насаби билан ҳам ғурурлансин майдонда.

Қарз тўлаб, шу орзулар амалга ошгач дуркун
Гуллаган оқ олчага айланиб қолгум бир кун.

1974 йил 10 февраль

* * *

«Бошга келганин кўргум» — бу тақдирга бермоқ таң,
Бу ҳазин учган сўзлар — ожизликнинг белгиси.
Йўқ, мен асло, бошимга келганин кўрмайпман
Бўрон пайҳонлаб ўтса, қайта чиқяпман ўсиб.

Ўйлайсизки ҳамиша ўнгдан келмоқда иши —
Ўйлайсизки ҳамиша бахтга қўш юраяпман.
Йўқ юрибман, гоҳ бошга дунёнинг ғами тушиб —
Тушмаса сезиб-сезмай ўзим тушираяпман.

Не келса ўзингдан кўр, доно халқим — нақлини
Кўряпман юрагимнинг сархушлиги, зорида.
Гоҳ ўткинчи тушларга ўгирлатиб ақлимни —
Кейин ивиб юрибман унинг ёмғир, қорида.

Қайта ўсиб чиқмоғим, бу ортиқ журъат эмас,
Бўрон пайҳонлашига ўзим бўлганман сабаб.
— Бўрон топтаб ўтдими, қайтадан унамиз, бас,
«Унамиз», — бундан бошқа ҳаммаси ортиқча гап.

«Ҳаёт ўнгдан келмади», — кимдир айтаркан бўзлаб —
Раҳмим келар, кимса бу — ўзин овутиб юрган.
Ҳой, дўст, сен ўзинг ахир денгиз уфқини кўзлаб
Кемангни кўз олддаги харсанг тошларга урган.

Йўқ, тан олгумиз келмас, ўз қилмишларимизни,
Давра аро санармиз ўзимизни сутдай оқ.
— Йиқилсак, йўлда албат кимдир тойдирган бизни,
Учсак, учқур деб фақат ўзни санармиз бироқ.

Ўзим сабаб не келса майли ўнгдир, майли туш,
Оёқда туриб бергум, қилмасман ўкинч, армон.
Жаннатдан шамол келса чарх урарман мисли қуш —
Дўзахнинг ўтига ҳам бир сўз айтмай чидарман.

Чидарман аммо бир хил сийламам куз, баҳорни —
Бошимга қор ёғаркан, куйламасман тор билан.
Курак олиб курарман бошимдаги бу қорни —
Яшайвермасман аммо бошимдаги қор билан.

«Бошга келганин кўриб» — яшаш сиғмас юракка
Акс-садо берарман мен ҳар чақин, гулдиракка.

1974 йил 13 декабрь

ҲАР ГАП ЎТСА МЕНДАН ЎТДИ...

Ҳар гап ўтса мендан ўтди, сизда гуноҳ йўқ, бегим,
Ўзим сизни отдим ёраб, сўздан ясаб ўқ бегим.
Ўйладимки, сизнинг бу ишқ кулдай сўниб тўзгандир,
Бугун нечун юрагимда лаҳча-лаҳча чўғ, бегим.
Синадимми, тирнадимми, кўнглингизни билмадим,
Чорладингиз, тошдай қотиб бирор қадам жилмадим.
Бунча сочдай илашмаса ғашлик, саркашлик билан
Ўйладим, бурилиб аммо, Сизга назар қилмадим.
Гарчанд қаҳрабо япроқдай авжи кўклам куйдингиз,
Аста-аста Сиз ҳам менга бурилмасдан қўйдингиз.
Ўйладимки, бул қадаҳни қўймагай-сиз тобакай,
Шунча талхми ҳажр шароби, мунча эрта тўйдингиз.
Шунда ногоҳ англадим мен сайроқ қушдан айрилдим,
Қанотларин шитирлатиб учиб кетгач, қайрилдим.
Ўйладимки, Сизни севсам хато бўлиб чиқмасми,
Хато қилмоқликдан қўрқиб хато қилдим тайрилдим.
Қўлларимдан учган қушим қайта қўнгайми боққа?
Кимга айтай сирларимни, кимни тугай сўроққа?!
Донини қуш, қузғунга ем қилган ношуд деҳқонман,
Буғдойини йиғиб олмай келганда авж ўроққа.
Энди Сизнинг хотир билан иноқ суҳбат қуриб мен.
Аччиқ, аммо умидли бир дoston айтиб юрибман.
Узун-узун бу бармоқлар қуш қўнмаса на ҳожат,
Қўлларимни узатганча Сизни кутиб турибман.
Ҳар гап ўтса мендан ўтди, Сизда гуноҳ йўқ бегим...

1974 йил 19 март

* * *

Хайр дейман сенга мен бу кеч,
Умр бўйи қайтарилмас хайр.
Кўзларимда сезиб бир ўтинч,
Ўз бағрига олади дайр.

Бир кемадай Дайр денгизини
Тинчин бузиб сузиб кетаман.
Балиқчадай сезиб ўзимни,
Тўлқинларни қувиб етаман.

Тўш урган қуш, қувноқлар билан
Уйнашганим баъзан толдирар.
Жим-жит, жим-жит қирғоқлар билан
Сўзлашганим ҳайрон қолдирар.

Ҳамма билан топишарман тил,
Ҳаммасига бўларман суюк.
Ўз суюгин топмас фақат дил,
Кундан-кун зил юракдаги юк.

Сезиб туриб Сенсиз бахтим «ҳеч»,
«Хайр», дейман кўз юмиб бу кеч.

1974 йил 20 март

И С Т А К

Чаманлар гулидан узиб қол, кўнглим.
Билганинг тузуклар тузиб қол, кўнглим.
Эрта денгизга майл қолур ё қолмас,
Букун шиддат билан сузиб қол, кўнглим.
Суз, эй дил, денгизга зор бўлмасидан,
Кўнгилга тўрт дунё тор бўлмасидан.
Тўлқинда қулф уриб ўсар эмиш соч,
Суз эй, қаро сочлар қор бўлмасидан.
Сув билан ўйнашиб бола бўлурмен,
Яшаш сурурига вола бўлурмен,
Сувда қуруқликдан ажралдинг — дема
Иккисин боғловчи тола бўлурмен.
Умримни шарпадай ўткизма ҳаёт,
Куйимни жарангсиз биткизма ҳаёт.
Денгиз тубин нотинч шиддатин кўрсат,
Сув юзида хасдай кеткизма ҳаёт.
Курашга жонимни тикарман бул кун,
Толсам армон билан чўқарман, бул кун.
Сузсаму толмасам, ҳорғин ва ғолиб,
Кун келиб қирғоққа чиқарман бул кун.
Ҳозирча хайр, денгиз порлаб турибди,
Унда мушкул бахтим чорлаб турибди,
Шиддатим, шиддатим унга инондим,
Шиддатим, денгизга «бор»лаб турибди.

1974 йил 8 апрель

СОҒ-ОМОН БОРМИСАН...

Соғ-омон бормисан кўксимдаги юрак,
Эртанги ишончли чопқирим, отим,
Заминда гулдурак, осмонда гулдурак,
Бир гулдурак бўлиб кечар ҳаётим.

Энди йўлга кирган талпинчоғим, тойим
Қоқилиб кетмасанг тошларга дейман.
Асраб юрсам ҳамки кўкрагимда доим
Юрагим — мен сени ғамингни ейман.

Қирда қизғалдоқлар қимтиниб очар юз,
Сен учмоқ истайсан шодмон, қийқириб,
Ал-омон боғларга бериб кўкимтир тус
Кўклам шамоллари келмоқда кириб.

Кўклам шамолига кўкрагингни очиб
Уч, учмоқ ишқини қилмай эрмагинг,
Сен менинг ҳасратим, умидвор қувончим,
Тойим, умидимни елга бермагин.

Мен эшитиб турсам қийқириқ, нафасинг,
Бу кўркли дунёга сира сиғмайман.
Кўксимда тинса гар туёқларинг саси
Юрагим, мен сени йўқлаб йиғлайман.

Тушган йўлимизни хас-хазон, қор ёпиб
Ҳали кўп довону тоғ ошмоқ керак.
Тўғри ё қиялаб, ишқилиб йўл топиб,
Музаффар қуёшга ёндошмоқ керак.

О қуёш орзуси, о қуёш рухсори
Ақлимга ҳоким у аллақачоноқ.
Унда фидо бўлсин менинг йўғу борим,
Югураман унга очганча қучоқ.

Бир гулдурак бўлиб, кечади ҳаётим,
Аро йўлда тойиб бўлмас чирпирак,
Фақат сен чидайсан — садоқатли отим,
Сен туриб берасан кўксимда юрак.

1974 йил 13 апрель

Б У Р О Н

Тўлқинни тупроқдай суради бўрон,
Бўрон шудгор қилар денгиз сатҳини
Менинг юрагимда солишиб сурон,
Шеърларим куйлашар бўрон мадҳини.

Имилаб оқарди денгиз, шов-шувлар
Дунё ғавғосига бефарқ, соқов-кар.
Қирғоққа урмасди эринчоқ сувлар,
Шу тинмагур бўрон бўлмаса агар.

Сувда кўринмаса ҳаётдан бир из,
Ким унинг бўйига йўлин бошларди.
Бир танбал булутдай ястанган денгиз,
Кимнинг хаёлига каманд ташларди.

Сени дўстдан кўра дейишар рақиб,
Ё талқин қилишар ёвуз кучсимон.
Мен темир кўксингга қизил гул тақиб,
Сурурли шиддатинг асирасиман.

Бўрон, танасига сиғмаган шўх жон,
Ўзи-ю, ўзгага бермаган тиним,
Мен сени ўпаман, сени қучсин шон,
Ғафлатга кун бермас, курашчан иним.

1974 йил 13 апрель

КУРАШ МАЙДОНИДАГИ УЙЛАР...

I

Алп бобомдан мадад сўраб
Қирмоқдаман майдонга.
Оқ йўл тиланг ёру жўрам
Гулу туташар жонга.

Қўрагимда ёнар нафас
Қолмасам деб армонда.
Елка ерга бир тегса, бас,
Чиқмоқ шартдир майдондан.

Қоқилиш ё ўзга бир ҳол
Чалмасин-эй, оёқдан.
Алп йиқилиб бўлмай увол
Қулаб кетсин чўнг тоғдан.

Мана, белбоғим жадаллаб,
Рақиб ўрар билакка.
Бобо, энди ўзинг қўлла,
Етказ ўзинг тилакка.

«Ҳайё-ҳайт»,— деб ҳайқираман,
Алпим номини айтиб.
Мен майдонга тик кираман,
Чиқмоқ учун тик қайтиб.

II

Оқил оға¹ ақлингизга
Бунча ҳам тан бермадим.
Сиз курашни қиялпсиз-ку,
Кўнглингизнинг эрмаги.

Нечун тенгни тенги билан
Туширмайсиз майдонга.
Қимни сийлаб пасту баланд.
Қимни қўйиб армонга.

Мурти энди сабза урган
Жавдираган шу полвон,
Тенгми наъра тортиб турган
Шу давангир, девсимон —

Паҳлавонга. Чиқарган от,
Лек билмас ор-номус не?
Болақайни йиқитиб шод,
«Рақибимни енгдим», деб.

Бугун яшнар, эрта сўлиб
Бу хил полвон, юз тубан.
Турмасангиз холис бўлиб,
Майдон аро — Сиз тубан.

Оға — полвонларни танлаб курашга туширувчи.

III

Эй курашаётган йигит
Кўзларингни мендан ол.
Юрагингда гурласин ўт
Гурлаб сийласин иқбол.

Ақлсизлик қилар юрак
Хаёлингни бўлмагин.
Рақиб қилмасин чирпирак,
Тирик туриб ўлмагин.

Сен алп бобом бир туёғи
Алпим руҳи майдонда.
Елканг ерга теккан чоғи
Қиёматдир жаҳонда.

Сени кўргунча мағлуб, хор
Кўр қилгум мен кўзимни.
Ясаб чилвир сочимдан дор
Осиб қўйгум ўзимни!

Бошқа гапни ортиқча бил,
Бўш келмагин жон тўрам.
Ғолиб бўлсанг дилим-ку, дил,
Келсанг бергум жон сўраб...

1974 йил 2 май.

* * *

Менинг шеър бошлашим бўлди қийиндан қийин,
Кейин шеър уланиб кетди шеър — дил назмига.
Узоқ йиллар тинглаб юриб ҳижроннинг куйин
Бирдан таклиф этилгандай

висол базмига.

Туйғуларнинг шиддатидан кетаман чўчиб,
Фикрларим толиқтириб тошар, қуюлар.
Шундай, ўргангач ҳижроннинг майини ичиб,
Ширин висол шароби ҳам чучмал туюлар.

1974 йил 9 май

Т О Н Г

Кўзим ичга ботиб кетар,
Қимирлашга йўқ ҳолим.
Қушларни уйғотиб кетар,
Уйноқи тонг шамоли.

Яна оқ тонг отмоқдадир
Сурма ранг тун охирлаб.
Ухламадим, уйқу надир,
Жон учгандай бағирдан.

Туни бўйи бағрим куйди,
Куйиб кетди қоғозлар.
Унга бағрим борин қуйди,
Жаранги йўқ овозда.

Азобларим, куйманишлар,
Зулмат ҳоким, мен якка.
Бир юракни ўйланишлар
Бўлди минг бир бўлакка.

Узундир тун, куйиб-куйиб,
Мана, енгил тортдим ман.
Дардларимни бир-бир куйиб,
Қоғозларга ортдим ман.

Тонг. Ҳаммасини унутиб,
Чарх ураман энди шан.
Тонг, қоғозларимни титиб,
Куйганлардан куламан.

1974 йил 8 июль

* * *

Сочимнинг бир тола қораси қолмай,
Дилимдан армонлар кетган чоғларда,
Шўхчан шамол билан қувлаша олмай,
Тизимдан дармонлар кетган чоғларда,

Бир дарахт мисоли япроқ тўксам мен,
Елларнинг ортидан бўлсам жон ҳалак,
Юксала-юксала бир кун чўксам мен,
Битиб, қўлдан чиқса мен тиккан палак,

Толиққан қўлимдан игна тушганда,
Умримнинг палагин тикмасам қайтиб,
Оқ олма қиёсли мен фарқ пишганда,
Тезоб келганида узилмоқ пайтим,

Қайтадан гўдакка айланиб қолиб,
Онамга зор бўлиб чўмсам қайғуга,
Юртим, ўзинг иссиқ бағрингга олиб,
Аллалаб, йўллагил мангу уйқуга.

1974 йил 16 июль

ЮРТ ҲАҚИДА УЙЛАР

*(Ўзбекистон ССРнинг 50 йиллиги
муносабати билан)*

Эллик ёшга кирган юртим, сен онамнинг тенгқури,
Сочларинга эллик қайта эринмасдан ёққан қор.
Сен замонлар тўфонига онам билан тенг кириб,
Тенг чиққансан, гоҳо йиғлаб, гоҳо кулиб мисли тор.
Эй, сайрамоқдан толмаган — қора кўзли Ватаним,
Дастурхони доимо бут, нонли, тузли Ватаним.

Оҳу янглиғ сулув қизлар, йигитларнинг кўзида,
Ва мевали дарахт бўлар доим тошлар мўлжали.
Юрт не жафолар кўрмади бу бут ризқу рўзидан,
Не олчоқ бек от сурмади бўлмоқ учун ўлжали.
Савдогар кўркин бир кўриб савдо бошлаган юргим,
Баднафсларга талош бўлиб кўзин ёшлаган юртим.

Кўз ёш билан кетмас инсон, дориламон кун келур
Тўлғоқ қанча узаймасин тун туғар ўз тонгини.
Эркка ташна инсон ичар, қадаҳида қуёш, нур,
Нурга қориштириб ичар, қушларнинг оҳангини
Тупроққа қуёш нурини қўшай деган онам-а,
Кўз ёшларин артар-артмас қўш ҳайдаган онам-а.

Яхшиямки, бошинг узра қуёш кўрсатди рухсор,
Яхшиямки, ота Ленин берди ҳуқуқ билан ҳақ.
Йўқса ўзинг ёпган нондан тишлай олмай берухсат,
Ўтармидинг, онагинам нон билан нурга илҳақ,
Тутун бўлиб кетмасмидинг онам, аламдан-ўчдан,
Тандир-тандир нонни ёпиб ўзинг қуласанг очдан.

Бунга чидармидинг сен эй, онам, маъюс, тик аёл,
Бунга чидармидинг сен ҳам юртим, жоним, жигарим.

Ва бош кўтардингиз... мана, кундан-кун мисли хаёл,
Ҳуснга тўлиб боряпсиз қўш дугона сингари,
«Она-а» — десам акс садодан гуркирар юрт боғлари,
Юртим десам хотирлайман онамнинг қучоқларин.

Умринг узун бўлсин онам, заволга бурмагин юз,
Сенга ўрганган кўзларим ёшин эрта тўкмасин.
Юртим, бағринга ҳеч қачон абадга келмасин куз,
Эрта кўкларнинг шавқидан боғим менинг кўкласин,
Биз барвақт онасиз қолиб оҳ чекмайлик, биродар,
Юртсиз қолиб яшаш эса ўлим билан баробар.

Шаҳодат шаробин ичиб, кўзим сўнгунча менинг,
Халоскоринг бўлиб юртим, қўриқлайин бетиним.
Бир халоскор қудрати не, болаларинг сенинг минг
Минглаб халоскор шай турса ким хезланар ботиниб,
Менга сурур — сенинг қуёш қучоғида болқишинг,
Сенга ўнлаб фарзанд берган онага ҳам олқишим.

Эллик ёшга кирган юртим, сен онамнинг тенгқури..

1974 йил 15 август

МЕНИНГ ЯРАДОР БОШИМ

Бошим менинг фикрлашда давом этади,
Ўзим, сенинг, яна унинг ҳаёт тарзини.
Соғ дилингни гоҳи патдай титиб кетади,
Сен юракдан тинглай олсанг ўзга арзини.

Қим айтади, менинг бошим яраланган йўқ,
Сархуш, сархуш қўшиқларни куйласам тўлиб.
Қаердадир ўқ отилди, дайдиган бу ўқ
Ўтди фикрли бошимни иккига бўлиб.

Ғазаб, ўчдан қон қизийди, хезланар хаёл,
Тўкилади, қайдадир бир паймона тўлди.
Ер юзининг қай бурчида ўқ еди аёл
Ва ё эркак кўрагини чангаллаб ўлди.

Эркак шудгор қилмоқ учун шимарганча снг
Кетмоқдайди, оёғидан чалди ўша ўқ.
Эмизикли чақалоғи қолди аёлнинг,
Чақалоқнинг чинқириғи ҳали тинган йўқ.

Наҳот шундай ногоҳ эрkning қуёши ботгай?!
Аралашиб тўлдиради дилни қасос, кек.
Келажак-ку, шу тупроқда чирқираб ётган,
Келажакнинг кўз ёшига қараб бўлмас тек.

Шундан кейин менинг бошим қолгайми омон,
Ўқ жойлашиб санчмоқда-ку миям қаърида.
Жон талашиб ётган аёл беролган йўқ жон,
Болажонин оҳу зори қулоқларида.

Миямдаги ўқлар билан мен югураман,
Ёпай аёл кўзи очиқ кетмасин ахир.
Гўдакни мен кўкрагимга босиб тураман,
Инсоният зурриёди бўлмайди сағир.

Миям санчар, ҳар томирим қадар ўт кетиб
Ўт қўяман бузғунчининг хону монига
Ва ярадор бошим узра қўлимда тутиб
Соғ гўдакни кўтараман қуёш ёнига.

Миям қатламлари аро минглаб ўқ жодир,
Минг бир тошга теккан бошлар осон бермас жон.
Бу ярадор бошим менинг кўп ишга қодир,
Хусусан шу келажагин сақлайди омон.

1974 йил 16 август

* * *

Туғилиш бир, ўлим мингдир десам бўлмагин ҳайрон,
Бир туғилиб, қайта-қайта ўлаётиман-ку мен.
Қасрим битди, деганимда ногоҳда бўлиб вайрон,
Яшнаб туриб ногоҳ-ногоҳ сўлаётиман-ку мен.

Мени билсанг, мен шу замин, шу қудратли тупроқман,
Қонлар қотган тупроқда ҳам қайта ниш урар майса.
Чанқоқ, кўклам ёмғирларин истаяпман кўпроқ мен,
Истаяпман қирларимда қизғалдоғим кўпайса.

Қани энди ҳар икки қўл сочиб ўргансайди дон —
Икки юлдуз — кўзларимда ғужғон ўйнаса нурлар.
Таннинг ҳар бир томирида ўз йўлида оқса қон,
Ногаҳонда шарт қирқилиб, портламаса томирлар.

Қани энди бу дунёнинг барча беланчагида,
Қиқир-қиқир кулгусидан тийилмаса чақалоқ.
Қай бурчида очдан ўлиб, қайси бир бурчагида
Дунё юзин кўрмасданоқ сўйилмаса чақалоқ.

Аҳмад урушга кетганди, айни гулдек ёшида,
Ун етти ёш кўзларида кўрганмисиз ҳеч ҳадик.
Ҳадик тортмай сўлди, она ботди қайғу ёшига,
Яшаётир ҳали-ҳануз кўтаролмай кўксин тик.

Ҳали-ҳануз топилмайдир бу армоннинг чораси,
Йиллар ўтар юрагини ўтмишга бўйлантириб.
Тушларида фарёд чекар кўриб ўғлин ярасин,
Тушларида шодланади ёлғизин уйлантириб...

Агар, дўстим, шивирласа фақатгина япроқлар,
Агар келиб турмасайди атрофдан ўқ овози,
Балки йўққа кетармиди униг кўксидан доғлар,
Бўлмасмиди мушфиқ қалби қайта-қайта норози.

Ҳар бир одам нафс балосин ағар тияолсайди,
Бировини чирқиратиб, яйрамаса бошқаси.
Аёл қайта ўлмасмиди, ўлмасмидим мен қайтиб,
Балки тирик яшамоқлик, мангу бўларди насиб.

Аммо, ҳаёт абадийдир, мен ҳаётман баайни,
Хазон бўлиб, сўлиб, ўлиб, очавергум қайта барг.
Кўрганмисиз овози ҳеч тинмайдиган бир найни,
Уша — менман, наволарим бу дунёни қилур ғарқ

Бир кун келар учган ўқдан яраланмас наволар,
Бир кун келар яшил бўлур, олағовур бу олам.
Унда «уруш, ўқ» ҳақида эртак айтар боболар,
Балки уни сен айтарсан жон неварам, жон болам.

Бизга эса бир туғилиб юз бор ўлмоқ бўлди дуч,
Қайсар бир ўч, имон билан юз бор қайта тирилдик
Ҳаёт ва унга ишқ қолди, уруш, қирғин бари пуч,
Аста-секин ўнгладигу қаддимизни тутдик тик.

Юз бор оёққа турдикми, демак ўлмаймиз энди
Ер фарзандин ер юзидан йўқотиб бўлмас қириб.
Азал абад — қабоҳатни имон енгди, ўч енгди,
Учлик билан гуллайбмиз, биз яшил тусга кириб.

Туғилиш бир, ўлим мингдир десам бўлмагин ҳайрсн...

1974 йил 18 август

УЙЛАР

Қадамимни мослаб босай замон қадамларига,
Шу ўй дилимдан ўтаркан бамисоли қизил ип.
Синчков-синчков тикиламан замон одамларига,
Тикиламан, аҳли замин қўяр мени ўйлатиб.

Қандай қадам босаяпти менинг замондошларим,
Сафда шамолдай шўх, енгил боришарми гуркираб?
Азал-абад бўлганидай қадамлари ёшларнинг
Суронлими, боқмасларми ортига мадад сўраб?

Шавқли куйлар учмоқдами улар чалгани тордан,
Торни улар сафоли бир қудрат билан чаларми?
Улар йўлдан тоймасларми, унча-мунча муз, қордан —
Ё тойгач ҳам қайта туриб сафда кета оларми?

Ёнма-ён ҳам олдин-кейин боришаркан югуриб,
Узуқ-юлуқ эмасмикин улар қургани суҳбат.
Олдинга ўтмаяптими бири-бирини суриб —
Ё шеригин чалиб ўзи тикламаяптими қад?

Ҳамма қўяяптимикин ўз биноти учун ғишт,
Ҳамма саҳар уйғонарми меҳнат учун шайланиб?
Асл ҳурматмикин ерга теккунича бош эгиш —
Ҳурмат кетмаяптимикин хушомадга айланиб?

Иўқми ўзгалар учун бир яхшилик қилса ийиб,
Қайтимини шу кун олмоқ тушларига кирганлар?
Эзгуликнинг ниқобини амаллаб олгач кийиб —
Иўқмикин шу ниқоб ичра кибр сақлаб юрганлар?

— Йўқмикин? Йўқ, йўқ,— деймизу куламиниз кинояли,
Бу одил, аччиқ кулгудан борлари ҳам бўлур кул.
Азал-абад бу улуғ халқ яратур бир ғояни,
Бу ғоя куч-қудратидан ол қуёшга етар қўл.

Уни Ҳақиқат дейдилар, Ҳақиқат деб чопарлар,
Чонар унга қуёш сари талпинган ҳар тирик жон.
Гоҳ дам уни йўқотарлар, гоҳи дамда топарлар,
Аммо барҳақ этмагунча тиним билмагай инсон.

Шу ғояни байроқ этган замондошим, келма бўш,
Шу байроқ деб қулаган ҳам абадул-абад яшар,
Бундан бошқа икир-чикир ҳаммасига хайру хўш,
Салом сенга, эй Ҳақиқат бағрида яйроқ башар!

1974 йил 18 сентябрь

УЛУҒБЕКНИ КУЗАТИБ

Бўрон тураётибди, ташқарида дўл-бўрон,
Ёлларин ҳурпайтириб чопар бўрон отлари.
Болакайим, сен қўрқма, сен ҳовучламагин жон —
Сен қоғоз каптарингни ясайвергин шодланиб.

Мунчоқ қора кўзингга нечун тўлаётир мунг,
Тишда бўрон отлари ер-кўкни дупурлатар.
Аммо балки, болажон, ҳамма вақт бўрондан сўнг,
Сен ўйнаган далалар қуёш нурига ботар.

Бу отларнинг уюри ўтар бир-бирин қувиб,
Қалдирғочим вижирлаб ўз куйингни куйлагин.
Деразаларни қуёш тагин нур билан ювиб,
Сенинг оппоқ каптаринг кўкка учади тагин.

Биз кўрмаган бўлсак ҳам чинакам бўронларни
Бу сочлари оқ дунё уни кузатган қанча.
Гоҳ бевақт жала, бўрон ювса ҳам шавқ, шонларни,
У чин шон бўлса агар қолар ярқираганча.

Ерни на фақат жала, қонлар ювган қай маҳал,
Қачон қизил гул, қачон қор кўмган йўлларимиз
Аммо, ер доим бўлган кўкариш учун маҳтал,
Кўкартирмоққа маҳтал бўлгандир қўлларимиз.

Дон сочиб ўрғанган ҳар икки ишчан қўлга шон —
Минглаб икки ишчан қўл дунё камин бутлади.
Мен деб «умринг узайсин», мен деб «Омон бўл, омон»
Икки меҳнаткаш қўлни жоним билан қутладим,

Кўкартирмоқ туйғуси ҳамиша келган ғолиб,
Табиату жамият бўронларин қилган даф,
Ер шаридай юмалоқ бошингни қуйи солиб —
Менинг кичкинам, тагин нимани қолдинг ўйлаб?.

Тушунарсан бир куни улғайиб бу гапларни,
Капалакдай уч бутун шодмон қўшиқ тўқи-да,
Унда забардаст қўлинг учирар оқ каптарни
Тинчлик элчиси қилиб планета кўкида.

Сира маънос тортмагил, менинг кўм-кўк палагим,
Ана қара, бўрон тинаётир дам сайин.
Каптарингни ясайвер менинг жони ҳалагим,
Ишга ўрганаётган жажжи қўлинг ўпайин.
Бўрон тинаётибди...

1974 йил 10 октябрь

А Ф С О Н А

Сочим менинг қаро-қаро —
Қоп-қародир кипригим.
Солинибдир дарё аро
Муҳаббатнинг кўприги.

Бу кўприкни ким қурган-ей,
Синар, синар қўрқаман.
Сувлар мунча югурган-ей,
Кўзим тинар, қўрқаман.

Бахтим менинг қирғоқдамиш
Ўтмоқ қийин — қаҳатдай.
Учай десам дил худди қуш —
Учмай десам лаҳатдай.

Бир нафасга, бир нафасга
Балиқ бўлсам нетарди?
Кўринмай ҳеч хору хасга
Сув остидан кетардим.

Ўзинг қўлла, иложим йўқ...
Кўприкка қўяр оёқ.
Солланару қулар кўприк —
Қиз ярмига етган чоқ.

Соч ва рўмол, бир нафасга...
Сўнг ҳаммаси гум бўлур.
Кўринмай ҳеч хору хасга —
Қиз балиққа ем бўлур.

1974 йил 18 декабрь

* * *

Қор — оқ ипак, чувалади,
Қордай бу тонг ўйларим.
Ким, у маъюс, шўх чалади,
Қишнинг тиниқ куйларин,
Юрагимни титратар ул,
Ёдимга сен келасан,
Қўлимга баргмас ё гул,
Қор бўлиб тўкиласан.
Оқарар замин, хилқат,
Сезмасман ернинг кўркин,
Сендан келмай хабар, хат,
Қор эриб кетар бир кун...

1974 йил 12 декабрь

* * *

Чиллада иссиқ қор қаердан пайдо —
Бул қадар илиқлик, топ-тоза ҳусн.
Мен тиниқ хаёллар чарх урган жойда
Йўқотиб қўяман дунёнинг тусин.

Кўкарар кўксимда баргин таққан боғ,
Утолмас дарёда кўраман кечик.
Ўзини йўқотиб топмоқ, чарх урмоқ
Кўклам жилғасининг иши, ҳар нечук.

Ишқ, армон гул очиб, сўлса жонимда —
Йиллар олиб кетса беркитиб, ўраб.
Жилға дардин берманг қаҳратонимда,
Умримнинг сўнгида келмангиз сўраб.

1975 йил 3 январь

СИЗНИ СЕВГАЧ

Сизни севгач, мен чаманлар, лолаларга учрагум
Омад келгай, аълолардан аълоларга учрагум.
Билмадим бу ишқ олами бахтмидур ё мусибат
Қўрқаменким, тагин қанча балоларга учрагум.

Тосдай қора сочларимни қилиб тол-тол, ўрдим мен,
Занжир-занжир тўлқинидан ўзим ҳам лол, ўрдим мен.
Болалигу балоғатим тўқиган бу занжирни
Боғлаб қолса ногоҳ узиб қилманг увол, ўрдим мен.

Сиз ногоҳда дуч келсангиз дод айлагай минг санам,
Бир боқсангиз ўз кўнглини шод айлагай минг санам.
Сиз кетурсиз, қаршингизда ўзга кўча, сулувлар,
Бул кўчада бир умрга ёд айлагай минг санам.

Минг санамнинг додин тинглаб бағрим менинг ўт бўлур,
Кўз ёшларим тошар дарё, оҳларим булут бўлур,
Минг санамнинг ҳар нигоҳи бир ўқ отса бағрима,
Қим айтади минг ўқ еган бағрим менинг бут бўлур.

Оҳ, қўрқаман, ишқим менинг рашку орга айланур,
Тўлқин урган занжир-занжир сочим дорга айланур,
Ва қалбим ҳам, лолаларга учраган бу бахтли қалб,
Ўз қонига бўялару лолазорга айланур...

Сизни севгач, мен чаманлар, лолаларга учрагум.

1975 йил 3 январь

* * *

Ҳар ўлимда тириклик бор,
Ҳар тирикликда ўлим.
Шундай экан ғам не даркор,
Ҳасрат нега, булбулим.

Ўтаркан, кўклам, ёзимиз,
Етарканмиз қор, оққа.
Янграй-янграй овозимиз
Маҳкум экан тинмоққа.

Бас, янграгиб дил созини
Толамиз биз унгача,
Ўлмасликнинг қоғозини
Оламиз биз унгача.

Қасдма-қасд, шавқ қучоғида
Яйра, яйра, жон қушим.
Қизил гулнинг бутоғига
Ёзиб қўйгин ўнг, тушинг.

Куйлай-куйлай баравж, баланд
Бир кун ногоҳ тўхтаймиз
Ва уйғонмоқ шавқи билан
Мангу қотиб ухлаймиз.

1975 йил 15 февраль

* * *

Албат етажакман порлоқ кунга мен
Етарман манглайи ярқироқ бахтга.
Шу сўзларни ёздим қаро тунга мен —
Шу сўзни ёздим ҳар ўткинчи вақтга.

Палагимга қўшиб тикаётгандим —
Тасодифми, ҳа-ҳа, бахтсиз тасодиф.
Бузилди тикканим — нусха, гул банди
Ҳамда етмай қолди ўша рангли ип.

Қайсики мавжланган тўлқинга ёздим,
Бул тўлқинни сурди ортидагиси.
Қай майсага муҳрдай бу сўзни босдим —
У сўлиб бошқаси чайқалди ўсиб.

Ёзсам сафо билан бир зум олмай тин
Боғнинг кўм-кўк, бўй-бўй ниҳолларига.
Фасл айланмай улар тўқдилар баргин —
Дош беролмай кузак шамолларига

Асов от ёлига ёзмоқ кўп қийин —
Минг бир азоб билан ёзсам бехато.
Отимнинг оёғи оқсади кейин,
Кейин кўрмай қолди кўзлари ҳатто.

Бу ҳам тасодифми ўртанса-да тан —
Лччиқ-аччиқ кулдим. «Тасодиф бари!»
Бекорга дилимни қон қилмаяпман —
Қизғиш рангда учар ҳали куйларим.

Мен темир бұлсам ҳам бу йўқотишлар —
Бўгин-бўгинимда қолдирмасди жон.
Аммо кўклам, тағин қайтмоқда қушлар —
Менинг қўлимга ҳам инмоқда дармон.

Темирдан-да қаттиқ бўлиб яшайман —
Ут, журъатим ғолиб келяпти яна.
Мана тағин, тағин ёзмоққа шайман,
Бу қалам бир куни қилар тантана.

Ёзарман, ёзарман келгунча сўнг он,
Хоинлик қилмасдан ўз қасам—аҳдга.
Ужар журъат бир кун келтиргайдир шон —
Етарман манглайи ярқироқ бахтга.

1975 йил 16 февраль

СИЗ ЮКСАКСИЗ...

Устоз Зулфияга

Сиз юксаксиз, Сизга боқиб қоматимни ростлайман,
Сузиш билмай оқими зўр тўлқинларда сузгандай.
Сизнинг баланд қаддингизга ўз бўй-бастим мослайман,
Етмаса ҳам қўлларимни ол қуёшга чўзгандай.

Хафа бўлманг, юришингиз ўзлаштирдим барибир,
Қарашингиз, кулишингиз, бир-бир ҳафсала билан.
Шиддатингиз кўзларимга жойлашдилар худди нур,
Саботингиз, хаёлингиз... ўйлаб қоламан бирдан.

Ўғриларнинг пири мисол қилдим Сиздан ўғирлик,
Аммо сингдираолмадим ўзимга унинг бирин.
Шунча дард, шавқ айтинг Сизга қилмайдирми оғирлик,
Хусусан, шу кўксингизда ҳижроннинг ёлқинлари.

Ўттиз йилки кўтарасиз кўкрак қафасингизда
Қай қудрат бу, ўттиз йилки кўз ёш билан куласиз.
Қоришиб қиш музи, ёзнинг ўти нафасингизда
Боғ оралаб чечак билан хазон териб келасиз.

Водийларни яёв кезиб Сизни топган шоирим —
Бул кун қайда шеър ёзарлар дунё унут, сархуш маст.
Ўттиз йилки Сиз томонга ташламаслар кўз қирин,
Ўттиз йилки тосдай қора сочингизни силамас.

Балки шундан тез оқарди бу қора соч қуюни,
Ўйқусизлик бўйи шундан тонглар билан тенглашган.
Бардошим бормидир менинг бу тақдирнинг куйини
Бирор соат тоқат қилиб кулиб, йиғлаб тинглашга.

Ҳасратлардан яшнарниш гул, кўп чайир гул чиқдингиз
Тўп-тўп хазон орасидан бош кўтариб, дириллаб.
Қаро кўзнинг шўр ёшларин бахтданми Сиз тўкдингиз
Ёмғир ювган атиргулдай қайта кетдингиз гуллаб.

Кўкракни тик тутар эмиш кўнгилдаги шавқ, сирлар,
Сирли, ниҳон яшадингиз ҳатто қуёш, ойлардан,
Илож топсам сездирмасдан битта-битта ўғирлаб
Сиздаги бор хушқилиқни ўз-ўзимга жойлардим.

Гарчанд, ўйчанлигингизни орзуладим ҳамма вақт,
Мен ўйлансам ўйларимга зумда тўфон қорилар.
Ҳамда митти юрагимга сиғишмайди катта бахт,
Сизнинг бахт бу, ногоҳ тушса ўзга юрак ёрилар.

Шундай, ҳар бир хислатингиз ўғирламоқ пайида
Яшайман мен гарчанд бунинг сира йўқдир имкони.
Гоҳ нимжон куй янграб қолса ўз кўнглимнинг найида
Жарангингиз олгим келар ичга ютиб имонни.

Сўнг ўйлайман бу умрнинг кузми ва ё қиш фасли
Толе кулиб қўшиқларим янграб кетса зиёда,
Кимдир орзу қилармикин мендаги хуш нафасни —
Овозимнинг ўғрилари туғиларми дунёда.

Сиз юксаксиз, Сизга боқиб қоматимни ростлайман...

1975 йил 1 март

ЮРАҚ ҒНАР...

Юрак ёнар, туйғуларим мастона, дайди,
Тошаётир, эҳ бу қалам нега ёзмайди?
Халал берманг, синдираман икки букиб шарт,
Юрагимдан қўшиқ бўлиб учар шавқу дард.
Шавқларимни этагида қолмаса тутиб,
Уйларимнинг қуюнини шеърга беркитиб,
Қўлимдаги қуролимдан кўрмасам қадр,
Ёзилмасдан чириб битсин кўнглимда сатр.
Ишонч билан кўксимни тик кўтарган чоғда
Шу қаламдай дўст ҳам мени қолдирса доғда —
Шу фурсатдан мен дегайман унга хайру хўш,
Энди оралиқ, арқонни қўйиб бўлмас бўш.
Таранг тортгум ё дош бериб менга тургай тан
Ё узилиб йиқилгаймиз икков юз тубан,
Қимга берсам бердим дилнинг бор ишқ, бор ўтин,
Ўзимнинг ҳам олгим келар албатта бутун.
Истамайман ризқим менинг бўлмоғин ярим,
Порлаб ёнгай ё ногоҳда сўнгай кўзларим.
Яшай билмам қувониб ё ғам чекиб кам-кам,
Ҳаётим ё жаннат бўлур, ё дуд, жаҳаннам.

1975 йил 2 март

* * *

Юлдузга ўқ отма, юлдуз
Чап беради ўқларга.
Илдизга ўқ отма, илдиз
Чап беради ўқларга.

Кўкда юлдуз қолса омон
Тупроқда илдиз тирик.
Ўрталиқда ёруғ жаҳон
Шаршаралар югурик.

Тойчоқ чопар шўх, жайрон кўз,
Шамол тарар ёлини.
Омон сақлар илдиз, юлдуз
Ўрталиқ — ер молини.

1975 йил 11 март

* * *

Учаётиб кўкрагини тутди чавандоз,
Учаётиб.
Отнинг ақлли кўзларида тугаб кўклам, ёз,
Борар қора терларга ботиб.
Турналар осмонда солар арғимчоқ,
Улар билан келар иссиқлик, жануб.
Чавандоз кўзларин сўнг бор очган чоқ
Бирдан турналарин қолди-ку таниб.
«Менинг турналарим, оппоқ турналарим
Бунча кеч қолдингиз, айтинг бунча кеч.
Сиз билан сўзлашмай кетмоқдаман ғариб,
Сиз билан сирлашмай
Кўзим қиймас ҳеч».
Алаҳлаб,
Мадор кетган қўлларини ёзар чавандоз,
Баайники турналарин қўймоқчи силаб
Ва силтаниб эгарда қад тиклади ғоз,
Зангор кўкка кўзин тикди,
Сўнг тушди қулаб.
Менинг дилимга ҳам ғамлар тоши қулади,
Дейман: «Ҳаёт, ҳар мушкулни ўз вақтида еч...»
Жон талашиб ётган учқур нидо қилади:
«Турналарим кеч қолдингиз...
Айтинг...
Нега...
Кеч?...»

1975 йил 10 декабрь

МЕН ОТАМНИ ҚУТЛАБ КЕЛАЙ..

Қумриларнинг «ҳу-ҳу»лари қай боғлардадир —
Турналар арғимчоғига осилар юрак.
Кўклам, менинг кўк палагим, ўтказдинг қадр —
Осмонларни чайқалтирсин чақин, гулдирак.
Овозангни тинглаб кўзга қалқаётир нам —
Гулдурослар бағридаги капалаккинам.

Қафасдаги қуш сиёқли дилга ўхшаб мен,
Тувакдаги ранги сариқ гулга ўхшаб мен,
Узалганча кун нурини кутганда муштоқ,
Эримай, тагин қор босган йўлга ўхшаб мен,
Соғиндим-ку, йўл қарашдан кўзларим тинди,
Алҳол, тагин новдаларда куртак кўринди.

Отагинам деҳқон учун кўкар эртароқ,
Булоқларинг қувончидан тўксин ёшини,
Кўм-кўк, кўм-кўк байроқларинг кўтар эртароқ —
Лолақизғалдоқлар тутсин қирлар бошини.
Балки келмаси учунми кўклиги қайтиб,
Юрак қолди ўчлик билан алёрлар айтиб.

Чигит унди, минг қайтадир, миллион қайтадир
Тупроқ билан қоришди-ю чигит ниш урди.
Сукут аро бугун тупроқ алла айтадир,
Ота деҳқон тушларига оқ хирмон кирди.
Тушида ул йигит эмиш юлдузни тутгич,
Кампири ҳам бўй-бўй қизмиш сув билан ютгич.

Кейин бу қиз келинчакка айланиб қолди,
Келинчак ноз-фироғин ким ўйлаб чиқарган.

Кейин қатор ўғил-қизга беланчак солди,
Кўсак чувиб, пахта териб, қанор тикаркан.
Кейин оппоқ хирмонларни тиклашгани чоқ
Қарасаки келинчагин сочида ҳам оқ.

Умр ўтди шундай уруғ ундириб, экиб
Қадоқ қўлин қудратига ҳар вақт сиғинди.
Бу дунёга сиғмай кетди, гулласа экин,
Қуриганин кузатаркан ранги силинди.
Қуриганда кўзда маъюс қалқиган ёшлар
Кўклаганда шўх жилғага айлана бошлар.

Яна яшил туйғуларни нур билан қориб
Кўклам фасли келаётир, бут қилиб камни.
Мен аввало қутлаб келай отамни бориб —
Елкасида кетмон тутган деҳқон отамни.
Элга меҳрин ерга эккан отамни қутлай —
Эл ризқи деб умрин тиккан отамни қутлай.

Қумриларнинг «ҳу-ҳу» лари қай боғлардадир..

1975 йил 10 апрель

БОЛАЖОН, СЕН ОТАМ БЎЛГИН

Болажон, сен отам бўлгин
Қилгин менга оталик.
Кечирмоққа ҳотам бўлгин,
Ўтса мендан хатолик.

Мен-ку Сенга онадирман
Онамасман тўзимга,
Гоҳ ўзимдан тонадирман
Гоҳ келурман ўзимга.

Йиғламадим мен тўйганча
Кўз ёшимни ютдим жим.
Билмам унда кулгу қанча
Куйиб борадир кўнглим.

Сен кулардинг, кулардим тенг
Гарчанд, гоҳ ёш ичардим.
Сен йиғласанг кулгум менинг
Ўз-ўзидан ўчарди.

Шундай ўнгу тушлар билан
Қувонч-ғамим қатланди.
Кетайин деб қушлар билан
Неча қайта отландим.

Аммо кетолмадим учиб
Боғлагандинг худди ип,
Раҳмат, боғлаганинг учун
Сен дунёда туғилиб.

Энди ўзинг ҳал қил, тушун,
Кечар экан ҳаётим.
Кўнглимдаги учқур қушим
Қоқиб қолса қанотин,

Шўх қуш бўлиб, солиб чаҳ-чаҳ
Чаманларга бўйлансам
Гоҳо бевақт уриб қаҳ-қаҳ
Гоҳо бевақт ўйлансам.

Бевақт сархуш, маъюс юриб
Вақт қўшиғин айтарман.
Кетажакман чаппар уриб
Чаппар уриб қайтарман.

Сен тушунармикансан, о,
Мен гоҳ камон, гоҳи ўқ,
Қилганларимда илтижо
Берганларимда буйруқ.

Мен она бўлай деб ҳар дам,
Умрим ўтди излаб йўл.
Энди Сенга болалик ҳам,
Болакайим, кўп мушкул.

Сабру тоқат битса танда
Толдириб гоҳ қайғу-шон,
Мен гўдакка айланганда
Оталик қил, болажон.

1975 йил 12 май

БҮЗ ТҮРҒАЙДАЙ БҮЗЛАСАНГ...

**Бўз тўрғайдай бўзласанг, бўзла-бўзла, тўрғайим
Ийтиқ соғинчларингни сўзла-сўзла тўрғайим
Чаппар уриб изласанг, изла-изла тўрғайим
Умрим тонготарида.**

**Аmmo, сен куйламасдан узун кунни қилсанг кеч,
Кечда бош эгиб келиб, дема «Ўзинг ҳал қил, еч».
Умид ипларин уздим, унда дўстим келма ҳеч,
Умринг кунботарида.**

1975 йил 15 май

ҚУВОНЧ ЧИЛДИРМАЛАРИ...

Қара, сен бу гулханнинг гуриллашини чарс-чарс,
Чилдирмаларни унда шошилиб қизитамиз.
Қадим дунё шавқ билан ўйнамоқдан берди дарс,
Омонат осойишни, тартибни тўзитамиз.

Қани, қани ҳозирлан, гулханнинг ёнига ўт,
Қўк япроқдай дириллаб, учир нозик елкангни,
Ёйиб ташлаб югургин, ортга сочинг—елканни,
Ўйна, ўтирганларнинг тушириб жонига ўт.

Одамзод ўйнамаган ўзи қайда ва қачон,
Дунёни тўрт тарафдан ғам лашкари босганда,
Дор тортилиб бу дорга ўз бошини осганда
Инсон ўйнамаганми кўзидан оқизиб қон.

Саҳна бўлганми аёл чиқмаган бўлса сўлиб,
Шу саҳнада қолдириб кўз ёш, нозу карамни.
Номус ўйидан ўзи ҳар кеча қайта ўлиб,
Ўйини билан аммо хушвақт қилган ҳарамни.

Тарихнинг саҳнаси бу, сершовқин, билмас тартиб,
Турфа хил чилдирмани чалар замон, саболар.
Кейин ҳижрон сасидан момолар сарғиш тортиб,
Ўқлар чилдирмасига ўйнаб кетди боболар.

Ва лекин ҳақиқат бу, оқибат порловчи нур,
Инсон голиб қўл билан дунёга қадаган туғ.
Бу замон гурлаётган бу гулханга ташаккур,
Ҳам инсонга ташаккур ҳақ мисол юзи ёруғ.

Шодликнинг барча-барча чилдирмаларини биз
Қизитиб бўлаяпмиз, раққосам, сен ҳам шайлан.
Турна бўйин қизларни сўнгра ўз ортингдан тиз,
Аланга атрофида чарх уриб ғужғон айлан.

Ҳар юракка меҳр бўлиб, ишқибоз ишқ бўлиб кир,
Зарра ўрин қолмасин на армон, на зардага.
Шўх юраклар дам сайин совуш билмасдан қизир,
Қувонч чилдирмалари чиқмоқда авж пардага.

1975 йил 15 май

* * *

Сойда янги қиличдай ой порлаётибди,
Янги ойнинг дийдорига дилим эди зор.
Имлаб шошқин юрагимни чорлаётибди,
Югураман қўлларимни чўзиб умидвор.
«Ой» деб чопсам девонавор, тоқат бўлиб тоқ
Сой тубига чўкарману бўлурман ҳалок.

Тақдиримдаги ишқ ҳам шу ойга ўхшайдир,
Саробмисол гоҳиб бўлур етдим деганда.
Худди сойнинг қирғоғида жоним қақшайдир.
Сойда ойдаи жилоланар ишқ тиниқ рангда.
Билурманки, бу ой абад алдайдир ҳисни,
Бари бир дил узиб бўлмас ўлдирар ҳусни.

Сойда янги қиличдай ой порлаётибди.

1975 йил 19 май

Б У Р Г У Т

Пастда кўклам очар эди барг,
Пастда кезинарди сур булут.
Пастга шўнғиб бўлди жувонмарг
Учаётиб ўқ еди бургут.

Фарзанд эди юксакликларга,
Не фалокат тортди уни паст.
Мадори йўқ қаддин тикларга,
Уралишар энди хору хас.

Тиниқ осмон кулга айланди,
Осмон—энди ўнганмас бир туш.
Хору хасга, кулга айланди
Мовий юртда султон бўлган қуш.

Пастда дарё шовиллар тўлиб,
Бургут ётар бежон, аянч ҳол,
Яшай олмас султон қул бўлиб,
Унга аза тутгин, мажнунтол.

1975 йил 22 май

МЕН ШУ ТУПРОҚ КУЙЧИСИМАН..

Мен шу тупроқ куйчисиман, ким айтар: «Тинар!
Қайси бир кун гуллаган шох мисоли синар».
Синсам агар, яратмоқдан толса тафаккур,
Милт-милт ўча бошласа ғар юрагимда қўр.

Қалам тушса қўлларимдан етмай бардошим,
Фикрларнинг шиддатидан толиқса бошим,
Бир оқ тортиб ўзни яна қайта тиклайман,
Мен шундай, ҳа, синганда ҳам куйловчи найман!

Қаламимни сўнг бор ўпиб, олурман кетмон,
Аммо, ўлгунча ёзмоқни бир он тарк этмам.
Гарчанд тафаккурни туғён чарчоғи енгди,
Чинаками ер шоири бўларман энди.

Дафтар бўлар бир кун келиб жон сингар шу ер,
Дириллаган кўк майсалар—янги ёзган шеър.
Гарчанд, гоҳ дам «синдимми», деб кўзим ёшлайман.
Учлик билан кетмонимда ёза бошлайман.

Ёзаман мен, ернинг оҳи тина боради,
Сочган уруғларим қийғос уна боради,
Мен ёзаман, қота бошлар бошоқлаган дон,
Бут ризқи рўз суруридан ойдай балқар жон.

Уддабурро қўлларимдан мен тамом рози,
Қийналмасдан чалар улар, тутсам қай созни.
Мен ёзаман, кетмон билан бетин ёзаман,
Дашт, тепалик, қумга бирин-кетин ёзаман.

Ер юзида мен ёзмаган ер қолмас балки,
Ва оқибат, ёзувларим билан тенг балқиб,
Қадим ерда сўниш билмай порлаб кетгум мен,
Қай қуролни ишлатсам ҳам ёзиб ўтгум мен.
Мен шу тупроқ куйчисиман.

1975 йил 5 август

ПАХТАКОРЛАРГА

Осмон қилиб кўтарганим пахтакорим Сиз
Достон қилиб кўтарганим пахтакорим Сиз.
Шўрхоқ ерни томчи-томчи тер билан ювиб
Бўстон қилиб кўтарганим пахтакорим, Сиз.

Мен тилайман сизга тоғнинг кўкси тиклигин
Умрингизга шаршаранинг югуриклигин.
Ахир муродга қасд қилиб югурган етур,
Сиз югуриб етган қуёш шан, буюклигин.

Толмоқ нима билмаган алп оғаларим, ҳай
Қалдирғочдай сингил бўлиб ҳолингиз сўрай.
Оғасининг ўзи ўзган қизда не армон,
Мен тилайман умрим бўйи беармон юрай.

Бу деганим,оға, тезроқ учинг, деганим
Мен Сизга беқасам тўнлар бичгум, деганим.
Аро йўлда қолмай ё ғолиблик шаробин,
Ё мағлублик зардобини ичинг, деганим.

Йўқ, оталар мағлубликни кўрмаган-ку эп,
Ўтлар сачраб кетсин дейман қамчин урсангиз.
Кўзимга қум тўлдираман, аммо, кўрмай деб
Минғирлаган овозда сиз куйлаб турсангиз.

Гўрўғлидан мерос бўлса Фирот ҳам ярог,
Гўрўғлининг дўмбираси қўлда бўлса боз.
Қоратойнинг авжсиз куйин қилманг хиргойи,
Куйланг Гўрўғлининг янгроқ куйларига мос.

Билак куяр, оғажоним, калта бўлса енг,
Йўқса менинг орим бўлар тупроқ билан тенг.
Йўқса, менинг бу дунёда юрганам қурсин,
Қалдирғочни гул ҳолича дув тўкилди денг.

Мен ҳам Сизни Қалдирғочдай суйдим, оғажон,
Туғишганлик туйғусини туйдим, оғажон,
Уқингиз ҳар ўзганида дунёга сиғмай,
Ғамингиздан баб-баробар куйдим, оғажон.

Майдонда от қўймоқдасиз Сиз ҳам алп бўлиб,
Бегонадир бу кун Сизга кўнгил ороми.
Болангизнинг овозидай тинглайсиз тўлиб,
Шитир-шитир очиларкан ҳар кўсак жоми.

Кураш қизир, алплар отга урар қамчинни
Яқин қолди ўзганларни сийлайдирган кун.
Мен қўшқавиқ қилиб тикдим бекасам тўнни,
Ғолибларнинг ғолибига кийдирмоқ учун.

1975 йил 6 август

НАБИРАМ БИЛАН СУҲБАТ

*Сенга талпинаман, буюк набирам.
А. Орипов*

~~Коммунизм~~ дарсини ўқиркан ҳижжа-ҳижжа,
Боғининг деворидан тирмашиб чиқаяпман.
Алифбесини ўқиб тонгача қоқмай мижжа.
Деворида ўлтириб боққа кўз тикаяпман.
Бу деворга чиқмоқлик менга бўлмади осон...
Оёғим тойиб кетиб, йиқилиб турдим неча.
Тирмашдим деворга мен, токи омон экан жон,
Гоҳида хаёл билан ўтса ҳам бутун кеча.
Асрларнинг орзуси — суюкли коммунизм —
Балки сени кўрмоқлик насиб қилмайдир бизга,
Аммо тамал тошларга интиқлигимиз ёзиб,
Ёзиб қолдиражакмиз қолажак нонга, тузга.
Уғлимнинг чеҳрасини қандай қилайин таъриф,
Набирам қандай бўлар, кўргим келмасми айтинг.
Айниқса эртанги кун, қолганимда мен қариб,
Уйда болам йўлига кўзим тўрт бўлган пайти.
Қандай одам бўларкан, туғилмаган набирам,
Уқиб тушунарникин бувисининг дардини?
Тушуна олармикин бувижони қай бир дам
Киприк билан артганин ўз асрининг гардини?
Ёзсам, ўзга дардидан кўз ёшларим юз ювиб,
Яна ўзга шавқидан кўзим ёниб зиёдан,
Отасига демасми: «Ғалати экан бувим —
Нега биров дардида куйиб ўтган дунёдан?»
Агарда шундай бўлса, умидли бутун умрим,
Набирам, сен деб қилган ибодатим бир пулдир,
Утмишнинг дардларини тушунмай кулсанг қумрим,
Сенинг қўлингга қолган аср ҳоли мушкулдир,
Сен беписанд яшарсан балки унинг боғида —

Уни узоқ қидириб орзулардан топдик биз.
У хаёллар уфқида бўй кўрсатган чоғида —
Рухсорини кўрай, деб яланг оёқ чопдик биз,
Ва боғин атрофида айланиб неча карра,
Деворига осилдик бўйинларимиз чўзиб.
Сеза олармикансан бу меҳрни сен зарра,
Ўз неварангни биздай суярмикансан, қўзим?
Яхши қўзи икки онани эмар эмиш —
Ўз асрини севмаган хуш кўрмайди ўзгани,
Ўз асримиз боғида учдик худди эркин қуш —
Ўз асримиз куйласак таърифига сўз қани?!
Сунъий йўлдошлар учди, учди самога одам,
Аср кўрди одамнинг ойга қўл берганини.
Бизнинг аср кашф этди бу кўҳна пахтани ҳам,
Бир мавсумда бир одам минг тонна терганини.
Учмас саҳифасига тарих қўйган кўчириб —
Жангда ваҳший олчоққа биз қандай бердик таъзир!
Бу асрда яшаган одамларнинг ўчини,
Шафқатини, набирам, сен мерос олсанг арзир.
Бу танбеҳ, ўйлар учун, набирам, сендан узр,
Биз ҳақ сўз, ҳақ талабни сўзладик ҳамиша тик.
Балки сенинг қўлларинг дунёни қайта тузур,
Зукко ақлингдан балки ўлим билмас тириклик.
~~Коммунизм~~—шоҳ аср, шавқидан бўлмайд жудо,
Мен учун ҳам, набирам, уни сева ол жондай.
Мендан сўрасанг, болам, ўтиб боряпман фидо,
Томиримда асримнинг шавқ-дарди оқар қондай!

~~Коммунизм~~ дарсини ўқийман ҳижжа-ҳижжа.

1975 йил 8 август

* * *

Абад сўлмас муҳаббатга фидо бўлиб ўтяпман,
Унглаб бўлмас муҳаббатга фидо бўлиб ўтяпман.
Сўнг нафаси келар бир кун—не тирик жон туғилди,
Мен ҳеч ўлмас муҳаббатга фидо бўлиб ўтяпман,

1975 йил 18 август

* * *

Қуёш жуда эрта ботди, қилади алам,
Намозшом гулидай сўнди, тез бугунги кун.
Қасдма-қасд тунга кириб дейман «ассалом» —
Дўстлашаман қуёш эрта кетгани учун.

Мен қуёшга қилмайдирман гарчанд хиёнат —
Аммо усиз яшамоққа етар бардошим.
«Бунча эрта йўқотдим?»— деб ёзар бўлсам хат
«Қайтарми»,— деб йўлларида тўкилса ёшим.

Кўз ёшимни шамолларда қуритиб олиб
Ёзганимни йиртиб-йиртиб четга отурман.
Куйим билан ҳатто тунга ғулгула солиб
Унинг тундай юрагини боғлаётирман.

Туннинг сукутини бузиб алёрлар айтиб
Қуйлатаман унинг ҳар бир ҳорғин онини.
Қуёш мени қайта топмас келганда қайтиб
Кўз ёш тўкар эслаб мени йўқотганини.

Мен тик, ўжар ғурур ҳаққи кўтараман жом
Ўчлик билан яшаганга тилайман барор.
Энди қуёш-қуёш эмас, мен учун тамом
Уни тунга алмаштирдим шу бўлди қарор.

1975 йил 22 август

* * *

Сен булоққа сир айтма, бас
Айтсанг, вазмин тоққа айт.
У булоқдай чулдирамас
Келса ҳам энг оғир пайт.

Гап билан иш битиргувчи
Булоқни чиқар ёддан.
Тонгга, тунга жим киргувчи
Тоғ билан сирлаш, шодлан.

Биз ҳам гарчанд кўксимизда
Булоқдай шўх юракдир,
Аммо тилга — кечмоқ сўздан
Тоғ сукути керакдир.

Бардошда мен тоғларга тенг,
Сабри тугаб куйлар най.
Менинг тилим минг дардимнинг
Бирин шарҳин айтмагай.

1975 йил 29 август

* * *

Қим яшаган бўлса бўрон билан қасдма-қасд,
Қишнинг қаҳри, қуюнига ўрганса тани,
Кўклам боғлар жимжитлиги унга татимас,
Сезмайди ҳам совуқ вужуд иссиқ ўтганин.

Жажжи қушим, сен ҳам бекор ўртайсан багир,
Қуйинг ширин, аммо менга чучмалдир тоти.
Қуйинг англаш менга унча ўнғаймас ахир,
Бу соҳада кўпдан ўчган хату саводим.

Жажжи қушим, сен қуйингни қушларга қуйла,
Боғдан чиқмасларга қуйла, йил—ўн икки ой.
Менга чопмоқ — тақдир, ҳаёт—айлана бўйлаб
Гоҳ ўқдай, тик, гоҳ эгилиб бамисоли ёй.

Йўлга чиқма, сен мен билан чопа олмассан,
Қолақолгин, бўлма энди гирдикапалак.
Мендай бетинчликдан тинчлик топа олмассан,
Менга ўртоқ қуюн сени қилгуси ҳалок.

Бу ҳаётда, қушгинам, биз қўшилмас зарра,
Менга — абад чопмоқ, сенга—боғ аро сайр.
Қуйларингни қайта-қайта тинглаб минг карра,
Бир сирингни англамадим, қушим энди хайр.

Менинг қуйим ғоят аччиқ, тахирдир ичма,
Сенинг қуйинг ортиқ ширин, чучмалдир, чучмал.

1975 йил 20 сентябрь

* * *

Сиз топмишим, йўқотмишиммас,
Сор лочиним, ожиз қушиммас.
Сиз дунёда рост деб тутганим —
Тутолмаган ёлғон тушиммас.

Сизга фидо бўлмоқ истайман,
Сиз деб адо бўлмоқ истайман.
Аста-аста йўқотмай Сизни,
Бирдан жудо бўлмоқ истайман.

Таранг тортилган симлар, айтинг, —
Хаёлларга талсинлар айтинг.
Сиз — жон, олса жоним қийнамай,
Бирданига олсинлар, айтинг.
Сиз топмишим, йўқотмишиммас...

1975 йил 5 октябрь. Москва

* * *

Бир макгуб сингарни хотирамни мен —
Учириб-ўчириб яшаётимман.
Дилимни ўртаган армон, ғамни мен
Қоғозга кўчириб яшаётимман.

...Сиримни яширмай тўқдим мен тунга,
Тун бўйи йиғлаган бўлса ҳам байтим.
Қундуз ёниб-излаб келганда унга
«Вақтида айрилдик, яхши», деб айтдим.

Тун бўйи кўзимдан аччиқ ёш сизиб,
Безабон армондан ўқисам ҳам дарс,
Тонгда у келганда «уйқумни бузиб...
Тағин Сиз!..» юзига эшик ёпдим қарс.

«Барибир эшикни очолмас биров
Келаман»,— жимлик.. сўнг йилларки мушкул.
Энди у келгунча сочимга қиров —
Қор ёғар, сўнг таний олармикин ул.

Қоплагани учун бир зум кўзни хоб —
Балки умрим бўйи берурман жавоб.

1975 йил 10 октябрь

* * *

Сизга ишқим, Сизга қарғишим
Узга излаб мендан тонмас из.
Бу дунёда менинг бор ишим —
Сизга тушди, бир Сизга ёлғиз.

Адашдим-да ёлғонга йўйдим —
Ишқингизни, қўл силкдим, «бекор!»
Шошиб ғурур гултожин кийдим,
Энди бошдан олиб қўймоқ ор.

Энди дунё ишин қарангки,
Ишқ ортидан қул бўлармиш шоҳ.
«Унутдим», деб сарғаяр рангим,
«Севмайман», деб жим чекаман оҳ.

Сиз деганда мен синмас торман —
Кута-кута кўзим йўл ўйиб.
Умрим бўйи қаргаб ўтарман —
Умрим бўйи жонимда сўйиб.

Гарчанд ҳижрон талхдан-талх майдир,
Мен ичардим, бўлганда ҳам қон.
Қарғишларим Сизни ургайдир,
Соғинчларим сақлайдир омон.

1975 йил 10 октябрь

ҲАМҚИШЛОҚЛАРИМ

Сизни соғиняпман кўзим қароқлари,
Ҳамқишлоқларим!
Сизга сиғиняпман, кўнглим чироқлари,
Ҳамқишлоқларим.
Сиз кетмасин десангиз мени
Тоғ мисол нураб
Қароқларим
Тортмангиз хира!

Шу қароқлар бўлди менга кўз,
Шу қароқлар тил.
Қарздормиз улардан бесўз,
Эй, мастона дил!
Отларининг қулоқлари орасидан шўх
Беҳишт шамоли
Эсанг шамол мисол чавандозларим
Сиздан бир нафас ҳам айрилганим йўқ,
Қаҳратонда ҳам
Кўнгли ёзларим!

Ҳамон, кечқурунлар чангли кўчалар
Туёқ дупурлари, мол билан тўлса
Болалар чопарми кўтариб таёқ
Болакайлар таниш,
Шу йил ва ё шу ой туғилмаган бўлса,
Уларни танийман бир кўришданоқ.
Бу Санамнинг қизи, бу Султонники,
Аралашиб чопар менинг ҳам ўғлим.
Уларнинг жавдироқ кўзларига кўз тикиб
Ёришиб кетади, ёришиб кўнглим!

Қўлни тизга уриб қаҳ-қаҳ отган чоғи
Соқоли селкиллаб қийқирган чоллар,
Мева тугаётган, қийғос гул бутоғи —
Кўҳна боғлардаги жажжи ниҳоллар.

Юзи қизғиш, олча гуллари тусида,
Ҳуркак кўзларида ийманиш, ҳадик.
Келинчак юради қайнота кўзига,
Қайнона кўзига қарай олмай тик.

Тағин енгил тортиб, илиқ кўкламги кун
Мен учун ўсмалар эккан дамлари,
Кўзойнагин тақиб укам оти учун
Шошиб эгар-жабдуқ тиккан дамлари...

Булар

Учмас тамға мисол дилимга босилган.
Парвона айлаган она қишлоққа,
Гўдаклик чоғданоқ
Дилимда саноксиз қўшиқлар ёзилган,
Энди кўчирияпман мен уни оққа,
Сизни соғиняпман ҳамқишлоқларим!

1975 йил 12 декабрь. Москва

Д Е Н Г И З Д А

Қайтмас бұлиб йўлга чиққан йўлчиман,
Йироқдан ҳилпирар кемам байроғи.
Қуёш ёндиради, эркалар туман,
Хавfli аммо бўрон қўзғалган чоғи.
Тўлқинлар қутуриб отилар кўкка,
Кемам гоҳ тик, гоҳо шўнғиб кетар паст,
Тенглашиб куйларман мен гулдуракка.
Бу жарангсиз овоз меники эмас.
Кемам сирти, тағин дил дардимни юв,
Эй денгиз, мен сенга очганман қучоқ.
Мен эса кемамни тўлдиргунча сув
Ё харсанг урилиб қилгунча пачоқ
Шод куйлайвераман.

1975 йил 12 декабрь

* * *

Планета, тўхта мен сендан тушгим келяпти

Гамлет Қарчикян

Хаёлларим пардай тўзғир, бу узун тунда
Бошим узра савол бўлиб эгилади ой.
Минг, миллион одам сиққан қадим заминда
Нега инсон бир ўзига гоҳо топмас жой.

Яхши-ёмон яшар ахир, яшар тоғу тош,
Яшарлар-ку гоҳ эътироф, эътироз этмай.
Нега олиб кетмоқ истар биргина у бош —
Қай бекатда тушмоқ истар манзилга етмай.

Қим моҳирлик билан чалса бу дунё найин,
Қим дунёни жуда эрта ололса таниб,
Бу дунёнинг кенглигини англаган сайин,
Англарми ё бу кенгликка сиғмаётганин.

Одамлар бор кенгми, торми кетар жойлашиб.
Суқилишиб кимларнингдир ҳақли жойига.
Кейин дунё дарёлари кетмасми тошиб.
Ухлар улар сув теккизмай ҳатто пойига.

Бунда улар кирадилар турфа шаклга:
Чўзилишиб арқон бўлар, юмаланиб—тўп.
Баъзан унинг инсонлиги сиғмаё ақлга,
Хуллас калом, пасткашликнинг нусхалари кўп.

Майли, булар ўз йўлига, хаёллар суриб
Улуғлайман мен кенгликка сиғмаган жонни.
Ўз кичкина қалби билан беором юриб,
Балки оромга элтар ул катта жаҳонни.

Аммо кўллар хосил бўлар томчи-томчилаб,
Айнан кўлни кўрмагунча гоҳ бетоқат биз.
Баъзан доно беҳол юрса, ақлин қамчилаб
Уни далли-девонага айлантирамиз.

Ота дунё, ўйларни ўзинг ҳал қил, еч,
Болаларинг эҳтиёт қил, ҳар чўпдан, хасдан.
Лоқайд бўлмай шаршаранинг тоза сувин ич,
Билиб-билмай кимдир уни лойқалатмасдан.

Сенда тирик яшамоқнинг шавқ, ҳасрати мўл,
У яшар гоҳо яйраб, гоҳо титраб, увишиб.
Сен бир поезд, огоҳ бўлки сендан силтаб қўл,
Манзилига етмай кимдир кетмасин тушиб...

Менга ҳам ёқмас отага ақл ўргатса қиз —
Ўғит эмас — орзу булар, кўнглиннга етсин.
Токи бирорта фарзандинг йўқолмай беиз —
Ҳеч бўлмаса, бир дарахтинг кўкартиб кетсин.

Хаёлларим пардай тўзғир, бу узун тунда...

1976 йил 8 январь

* * *

Улуғбекка кўйлак тикдим саҳар туриб, суюниб,
Бола кийгач учиб-қўниб капалакка айланар.
Бошқача шарҳ этолмадим ўз кўнглимнинг куйини
Дилим тинган пайтлар менинг қўлим куйга шайланар.

Кўрсин, дедим, бола ахир оламни билмас унча,
Кўрган бола онасининг китоб титган чоғини.
Онасининг қўлларига ёзишдан ҳам кўпинча
Пишиқ-пишиқ қатим тортиб тикиш ярашмоғини.

Кўрсин дедим, нон ёпдим сўнг тонгги сутга йўғириб,
Сут, дон таъми, қўл таъмини туйсин дедим, болажон,
Кўз ўнгимдан кетмас ахир, онам ҳар саҳар туриб,
Биз тургунча тандиридан узганлари иссиқ нон.

Эгар-жабдуғ тикиб кейин ўтказайин Гиркўкка,
Қамчин тутай, бола ўзи эпласин сўнг у ёғин,
Учсин бола бобосини чиқармай деса йўққа,
Гиркўк ахир асл отимиз — Гиротнинг бир туёғи.

Ота-онам менга мерос ўргатган бўлса неки
Бирини ҳам унутмайин ўтказаман ўғлимга.
Отам асов отни қандай олар эдилар эғиб,
Онам қай ширин тил билан кирардилар кўнглимга.

Ўргатаман, аммо бу иш кўпам осон кўчмайди,
Аср тезкор, бир-бировни қувиб олдга чопамиз.
Тунлар ёзиб, тонгга қадар чироғимиз ўчмайди,
Кундузи иш, болакайлар кўнглин қачон топамиз?!

Сармаст кетиб борарканман куйлаш билан, иш билан
Шоша-пиша кўчираман шу сатрларни оққа.
Қачон вақтим бўлар экан шу чулдироқ қуш билан,
Вижир-вижир қалдирғочим билан сирдош бўлмоққа,

Отамдан узмаган қарзим, гарчанд елкамдаги юк,
Болакайдан қарзларим ҳам оғирроқдир бу юкдан.
Суянч тоғим — отажоним бормисиз дунёда тик,
Болакай-палапон қушим бунчалар ҳам суюксан.

Жигарларим, мен сизга бу қарзларимни тўлайман —
Дилим билан, қўлим билан иш кўриб бу усулда.
Фақат сиз бор бўлинг, сизнинг умрингизни тилайман,
«Икки ёнимда бўлинг», деб мен кетаётган йўлда,

Улуғбекка куйлак тикдим саҳар туриб, суюниб...

1976 йил 8 январь. Москва

ГУНОҲ

Қим у бизни қушдай бегуноҳ деган
Гуноҳ бизнинг бошдан оёққача то.
Ерда инсон кўзга ёш олар экан
Бу ҳали гуноҳдир, бу ҳали хато,
То ерда яшаркан юраги куюк,
Ҳали оқланганмас Инсоннинг йўли.
Ҳали елкамиздан босади бу юк,
Ҳали қуёш бизга бермайди қўлин.
То ерда яшаркан биз билан ўртоқ
Гоҳ-гоҳ бош кўтариб макру қабоҳат,
Ўқдан сачраган қон юзимизда доғ,
Нон тиланган етим бизнинг жароҳат.
Қамоқ жазосида мингу миллион
Озодлик нурини кутаркан толиб,
Улар кўксимизда кўтарар исён —
Тандан ором, кўздан уйқуни олиб.
Онанинг сочига барвақт қўнса оқ,
Боланинг кўнглига бевақт чўкса тош.
Бу—бизнинг ўзимиз сезмаган гуноҳ —
Бу айб бизникидир мутлоқ, замондош.
Мен ювмоқ истайман ўз гуноҳимни,
Биз ювамиз барча гуноҳларни оқ.
Бир кун гул қоплайдир дунё боғини,
Бир кун хазонларни унутади боғ.
Ерда Инсон кўзга олар экан ёш
Ҳали биз юлмаган айб—бу, замондош!

1976 йил 6 февраль

ЎЗ ОНАМНИНГ СУРАТИНИ

Ҳозир четга суриб қўйдим, мен барча ишни —
Ўқиш, ишлаш, қор сайлининг тартибин буздим.
Бу кеч дарахт бутоғидан учмаган қушни,
Ўз онамнинг суратини юракка чиздим.
Москвада қор уряпти. Сершовқин ётоқ.
Туйғуларни ўғирлайди шўх ётоқ туни.
Мен ўйлайман, силкиниб кетмадими бутоқ.
Қушим ўз шохда ўтирибдими?
Қўшиқчимиз сукунатни чил-чил синдирар,
Қийқирамиз, чокин сўкиб биз жим-жим кечни.
Бу сурурлар баъзан менинг кўзим тиндирар.
Йироқдаги мушфиқ қушим ҳоли не кечди?
Ҳамон ташиётибдими ўз инига дон,
Йироқ кетиб ортиқ юкни унга юкладик.
Сақлай олсайдим шу қушни узоқроқ омон,
Ярим тунлар уйғониб гоҳ тортаман ҳадик,
Айтинг, айтинг ногаҳонда уриб қуюн, қор
Қушчам музлаб бутоғидан тушмасин қулаб,
Чирт узилиб кетар унда кўксимдаги тор,
Кейин уни азал-абад бўлмайдир улаб.
Йўқ, йўқ, мен ҳам умрига тагин умр қўшиб,
Уни сақлаш режа, ўйин тузаётибман.
Бу кеч бутоғида мунис ўтирган қушим —
Ўз онамнинг суратини чизаётибман...

1976 йил 20 февраль. Москва

КЕКСА ДАРАХТНИНГ ДЕГАНЛАРИ...

Кўклаётган янги ниҳол — дийдамга чироқ,
Ёмғир бўлиб гардларингни ўзим ювайин.
Мурғак қаддинг тикларсан кексайган чоғ —
Ҳали қўлда экан менинг тириклик найим,

Сени ўпай, юрагимнинг туб-тубида оҳ,
Сендай юлдуз билан ўртоқ, шўх эдим кеча.
Сен сезмайсан гўдаккинам, қуюнларда гоҳ —
Титрайман мен бугун шохдан илдизимгача.

Бу — қонуний. Сен ўз туйғу, шавқинг билан банд,
Сендай яйраб неча кўклам, ёзни кутдим мен.
Бу қуёшли, ойли ерда гоҳ армон билан,
Гоҳ беармон бир умрни яшаб ўтдим мен.

Мен ҳақимда мендан ёшроқ дарахтлар балки—
Бир кун сенинг қулоғингга шундай шивирлар:
«У ой, қуёш билан иноқ яшади балқиб,
Новда, япроғида доим ўйнади нурлар».

Истайманки Сенга етсин фақат шу хабар —
Эслаганда ҳавас билан тортиб қўйгин оҳ.
Билмасанг ҳам менга ошиқ қанча юлдузлар —
Ойдан тап тортмай тикилиб, қилганин гуноҳ.

Қандай эркин, қудрат билан ёйганман мен шох,
Қийғос, ёниб гуллаганман қайта-қайтадир.
Агар тез нураб кетмаса айтар кекса тоғ —
Гар алаҳсиб, унутмаса офтоб айтади.

Капалагим, кутганларинг келур бўлиб жам,
Орзуларинг бажо бўлур шундай ишон, уқ.
Гарчанд бу дунёнинг, ўзи доим бири кам —
Гарчанд дунёда бир зоғи—бедоғ ўзи йўқ.

Бола, шундай эътиқодсиз яшаб бўлмайди,
Ботишини унут, қуёш чиқишига боқ.
У сен билан яшар янги алёрлар айтиб,
Кўклаётган янги ниҳол, дийдамга чироқ!

1976 йил 25 февраль

* * *

Ўз эгик бошимни кўтармай туриб,
Яшаркан эгилган бошларни силаб,
Бугун Сизга келдим ўзим бош уриб —
Бугун мен турибман меҳрингиз тилаб.

Минг дардимдан бирин сололсам хатга
Бор шодон умримга тортади чизиқ.
Қачонлардир менга зор бўлган бахтга
Бугун ўзим зорман, қўлларим чўзиқ...

1976 йил 28 февраль

* * *

Қайдан ҳам йўлимда келгандингиз дуч
Айқаш-уйқаш қилиб ўнгу рўёни.
Топдим, Сиз, ёлғиз Сиз, қолган дунё пуч,
Йўқотдим, қайтадан кўрдим Дунёни.

Қайта кўрсам кўзим куйиб кетар чин,
Армон тўлқинлари кетгайдир кўмиб.
Қайта Сизни кўриб қолмаслик учун
Кетяшман умрбод кўзимни юмиб...

1976 йил 2 март

КЕЧАГИ ҚҰН

Тинчлан, кўнгил, бўлма дилхун,
Ором топмадинг сира.
Майли, гарчанд кечаги кун
Бугунни қилар хира.
Бошқа эди кечаги кун
Сен уними йўқлайсан.
Чақирганда бермадинг ун
Энди нечун йиғлайсан?
Кечаги кун қуёш бошқа,
Бошқа эди тун, майса.
Бугун бошинг уриб тошга
Самар топмай излайсан.
Бу тунги ой ортиқ маъюс,
Кундуз қуёш ортиқ шўх.
Гуллари ҳам бошқароқ тус —
Кечагидай тортмас, йўқ.
Утган ўтди, дил таскин топ,
Бўлса ҳамки худди туш.
Кечаги чекилган азоб,
Бугунги қувончдан хуш.
Дил, бугунги боғларга қўн,
Бўлолсанг бўл, асира.
Гарчанд, дилда кечаги кун —
Бугунни қилар хира.

1976 йил 11 март

* * *

Кўзларимда катта жаҳон бир нуқта
Бу кенгликда бир нуқтаман балки мен.
Гоҳ кетсам ер, тупроқ билан омухта,
Гоҳ осмонда қуёш билан балқийман.

Кўзимда гоҳ муз, гоҳ кўклам кўкариб —
Жаҳон кўтарар мен тинмаган жонни.
Йўқ, елкамда мен кетяпман кўтариб —
Талвасадан тинчимаган жаҳонни.

1976 йил 7 март

ЯНГИ УНГАН МАЙСА

Янги униб чиққан майсани кўриб
Юрагимга янги туғёнлар кирди.
Бошида қолдим мен хаёллар суриб,
Бошида бошимда минг ўй чарх урди.

Янги унган майса!

Турардим туйиб!

Дилимнинг қувончу титроқларини.
Чақалоқ онаси янглиғ мен суйиб —
Упдим унинг мурғак япроқларини.

Унга ҳам қувонч, ҳам дўллари ёғур —
Дуч этиб юксаклик, гоҳо пастликка.
Гоҳо танимай ҳам очарлар бағир —
Гоҳ таниб, оларлар танимасликка.

Бизлар танимоқни истамасак гар
Шуъла эмас; доғлар кўрамиз ойда.
Кўнглимизда ётган сўқир сезгилар
Фарқ эта билмайди гавҳарни лойдан.

Ўз майда ташвишлар билан доим банд —
Илғай олмайсиз гоҳ чақнаган нурни.
Бир пайт эски, лоқайд нигоҳлар билан
Йўқотиб қўямиз янги сурурни.

Дарвоқе бу майса, ҳа, янги майса —
Қуёш, уни ўзинг ардоғингга ол.
Дейман бу гўдакнинг умри узайсин —
Гуркираб ўссин у, билмайди завол.

Эй Сиз, чақноқ кўзлар, тортмангиз хира,
У сўзлар янги бир дунё эртагин.
Таний олинг қандай тоза, бокира —
Бу таниш—кўклатсин майсани тагин.

Бир зум суронларин тиндирсин-да жим,
«Хуш келдинг», деб унга эгилсин олам.
Энди тетапоя бўлган гўдагим,
Янги унган майса, болажон, салом!

1976 йил 7 март

* * *

Мен қор билан хайрлашдим бугун,
Зериктирган совуқ қор билан,
Аммо энди юрагим нечун
Тушаётир титроққа бирдан.

Билардим-ку қор абадиймас,
Билардим-ку эришин бир пайт.
Нечун бугун деёлмайман, бас,
Бўлолмайман не учун лоқайд.

Мен княй-да иссиққина тўн,
Бир жунжикиб қиш завқин сурай.
Сен учқунлаб кўз-қошимга қўн,
Ғарч-ғурч босиб мен ўйчан юрай.

Туюлса-да маъносиз сўзим,
Шўх жилғалар жилдираган он,
Қўмсайман мен қизиган юзим
Қор сувида юваман қачон?

Мана шундай қўмсайман сени,
Қордай маъюс, йироқ кетган дўст.
Қолганида чироқлар сўниб,
Излаб-излаб топмаганда кўз.

Олган ором, тинчимни машим
Езмаганим жавобсиз хатлар,
Уз қўл силтаб ташлаб кетганим
Уша сокин, ўтсиз суҳбатлар.

Бўлиб қолди бари бир тугун
Тушмай сенинг оқ, қор йўлига
Ғамнокроқман ундан-да бугун
Тушунмайман жилға тилига.

Мен қор билан хайрлашдим бугун...

1976 йил 8 март

* * *

Мен кетиб бораман, қорамтир само
Қувлашиб ўйноқи шамоллар билан.
Тақдиримда минги аралаш, аммо
Бири ечилмаган саволлар билан.

Мен кетиб бораман, ёришади кўк,
Ногаҳонда овоз... нега бўшашдим.
Чақирманг, ортимга қайтолмайман, йўқ,
Чақирманг, йўқ эса қайтгудай шашдим.
Мен Сиз чорлаган пайт ожизман, айтдим,
Кетсам ҳам қулогим, кўзим беркитиб.
Қайтмасам, юрганым йўлим унмайди,
Қайтсам, келолмайман Сизга ҳам етиб.

Гарчанд, Сиз сизинган шоҳман, пирман мен —
Аро йўлда қолиб адодирман мен.

1976 йил 11 март

* * *

Си: билан миннатдор хайрлашаман,
Неники шарсб деб ўйлаб югурдим.
Сароб бўлиб чиқиб, қоқилдим йўлда,
Иккеридаки кўм-кўк жаинатни кўрдим
Учиб етгач ҳайрон, тенгидим чўлда.

Нени ой деб ўйлаб, кўзимни тикиб,
Заррин шуъласига юз тутдимки зор,
Ой деб ўйлаганим ёй бўлиб чиқиб
У отган ўқлардан кўксим ярадор,

Неники мангу ушлаган пайтим,
Балиқдай сирғалиб чиқди қўлимдан.
Ортиқ олди, аммо бермади қайтим
Савдогарлар чиқиб баъзан йўлимдан.

Қай боғ қоровулин гафлатки олди,
Боғни талон этар ўғри-ю қаззоб.
Бу кун дармон кетиб тизларим толди,
Сизки ёнимдасиз, ёнимда азоб.

Ким, мен қушча мисол талпинган дамим,
Қарғадай ҳумрайиб ташлади назар.
Бу кун уларда бэр ўчим, алашим,
Бу кун мен улардан қиларман ҳазар.

Ишқингиздан қолди юрагимда доғ,
Англадим ишқингиз ўтсиз эканин.
Порлаб кўринган гул бўлди-ю янтоқ,
Кўнглимни қон қилди унинг тикани.

Агар ишқингизда бўлса эди ўт,
Бу қора қуюнлар қилмас эди кор.
Ва менинг қалбим ҳам қолармиди бут,
Минг битта балога бўлмай гирифтор.

Бу чигил хатолар тўйдирди жуда,
Тилагим оқ, сизга дуч келсин бахт, шон.
Аммо менга айтинг бир оғиз видо
Ва узилсин бизни боғлаган арқон.

Сиз билан миннатдор хайрлашаман...

1975 йил 26 март

* * *

Мен Сизни алдашни кўрмайман раво —
Тушунинг, шу ўзи мен учун басдир.
Сезаман мендаги бу дард-бедаво
Истаганим билан бу ишқ сўнмасдир.

Мен сизни алдашни кўрмайман раво,
Эҳтиёж сезмайман ортиқ тиракка.
Мен учун қачондир куйланган наво,
Эндиги наволар сиғмас юракка.

Сиздай содиқ дўстни алдамайман, йўқ
Ишонинг, бу йўллар тушмас бир изга.
Кўксимга қачондир текканди бир ўқ,
Ярадор қалб билан бормайман Сизга.

1976 йил 11 апрель

УҚ ҲАҚИДА ОЛТИ ШЕЪР

1

Йўқ, мен соғ қалб билан куйлаганим йўқ,
Дарди йўқ кўнгилнинг куйлаши қийин.
Кўксимга санчилди бир кун қизил ўқ,
Мен алвон қўшиқлар куйладим кейин.

Юролмадим доим кимнидир суйиб —
Бу кўнгил гоҳи бут, гоҳ чил-чил синди.
Сариқ ўқдан кўксим кетганди куйиб,
Ҳижрон қўшиқлари майсадай унди.

Кўзларимда ўтдай ёнмоқда башар,
Гарчанд мен — бир ўтдай сўнар ўткинчи.
Бу ўқлардан қолган қўшиқлар яшар —
Кўксим қаро ўқдан қолганда тинчиб.

2

Онам эгилиб нақ камон,
Отди, айланиб ўққа —
Учяпман билмам қай томон—
Тунгами ё ёруққа.

Билганим «тегади шу ўқ»
Онам ичгандир қасам,
Унда ортиқ бошқа ўқ йўқ,
Мен мўлжалга тегмасам.

3

Ошкор айтганларнинг кўкси бўлсин тоғ,
Ошкор айтганларга менинг ҳурматим.

Чорак аср яшаб номарднинг бироқ
Бир ошкор қилмишин кўрмадим.

Йигит шоҳ базмга борадир кириб,
Чарх уриб, шоҳона қўшиқлар тўқиб.
Йўлда, отмаса гар яширишиб бири,
Йўлда ўлдирмаса номарднинг ўқи.

4

Ўзгаларга омад тилайман бу чоқ,
Ўзгалар синчиклаб отсин ўқини.
Овлаган қушидан кўнгли бўлиб тоғ —
Бошларида кўрай толе туғини.

Ўзим тан оламан, юзга қон уриб,
Букилмас дилимни букиб, этиб ёй,
Арзимас қушларга ўқ отиб юриб,
Умримнинг ярмини бериб қўйдим бой.

5

Алданган ишончдир сенга теккан ўқ,
Ўқ — бу ўз қадрини топмаган қадр.
Аччиқ ўқ азобин бермасми тўлиқ —
Езганда юрагинг куймаган сатр.

Мен ҳам ҳорғин, ғолиб анча йўл юрдим,
Доим ҳам куйиниб куйламади тор.
Уч марта кўксимни синчиклаб кўрдим —
Ярадер, ярадор, тагин ярадор...

6

Яна у кўксимга учар худди ўқ,
Яна у мен учун далли-девона

Унинг санчилмоғи учун бўш жой йўқ,
Буни унга Сен айт, ҳаёт, эй Она!

Мен шеърга айтаман кўксимдаги сир,
Сонсиз яралардан сачраганда қон.
Кўксимга қанча ўқ сингиб кетгандир.
Кўксимда қанча ўқ бўлгандир қурбон.

1976 йил 3 май

* * *

Ўт билан ўйнашиб қорда, ёмғирда
Яшаяпман унга бергим келмай тан.
Аммо, ўйнай-ўйнай бирдамас-бирда
Куйиб кетмасам деб қўрқаман..

Яшаяпман... билмай қай рангда сукут —
Бетоқат, тоқатга тўлдир жонимни.
Ўлсам ҳам... қачондир ўлдиради ўт —
Ҳаяжон олади жонимни...

1976 йил 13 май

* * *

Тан олман, дил, кўлимдан кўп нарса кетди.
Мен ишонган тоғлар ҳам гоҳ кетдилар нураб.
Киш қорлари кўп изларни кўмди, беркитди.
Кўзларимдан кетмай қолди ёлғиз шу сурат.

Мана бу — Сиз, папиросни асабий эзиб
Туриб қолган, кўзларида—тўзғиган тўзим.
Буниси шўрлик бир таъмни лабида сезиб —
Маъюс, Сиздан кетаётган менман, мен—ўзим.

1976 йил 13 май, Москва

* * *

Мен Сиздан сўрайман бу кеч кечирим
Ҳижрон бўлганим-чун, бўлмайин висол.
Гарчанд умрингизнинг тонгги, кечини —
Аралаш қилдим мен карталар мисол.

Уйлайсизми, мени қилди деб атай,
Сизга бурилмасдан кетганим-чун тик.
Мен дардли кўксимни ёриб кўрсатай —
Борми унда Сизга зарра ёмонлик.

Гарчанд, оқлай олмас ўзин айбдор дил,
Ишонинг, сезмасдан қолдим мен у чоқ —
Табиб бўлайин деб бўлганим қотил,
Малҳам бўлайин деб урганим пичоқ.

Бсаёв ишқингиз ўтин ўчирдим,
Кечира олсангиз агар, кечиринг.

1976 йил 13 май

* * *

Ажралишдик, кўтар бошинг,
Кўзларингда нега ғам?
Мардим, тўкма, кўзинг ёшин
Томчисига арзимам.

Не кун солдинг сен бошимга
Бу қандай ишқ, қай фироқ?
Арзимаган кўз ёшимга,
Мен ҳам йиғлайман бироқ.

1976 йил 14 май

МУҲАББАТ

Кўнгил қўлин боғлаб одам аҳлини
Банду банд қилади тағин муҳаббат.
Бир кун йўлдан уриб соғлом ақлини
Дардманд қилади тағин муҳаббат.

Чироққа уринган парвонасимон —
У келса қизғанмай дилимни тутай.
Мен ўзим шу дарднинг ҳосиласиман,
Майлига, шу дардда дунёдан ўтай.

Аждодим ҳаёт деб, ишқ деб очган сўз,
Авлодим ҳам ундан ўйларга чўмсин.
Шу дард оқибати мен очганман кўз,
Сўнг дам тағин шу дард кўзимни юмсин.

* * *

Қаро кундан дилим тонган, нурдир, тозадир
бу ишқ
Кўзларимда ўтдай ёнган ердир, фазодир бу ишқ.
Билмам унинг қўли абад силармикан сочимни —
Балки пешонамга битган бало-қазодир бу ишқ.

1976 йил 14 май

* * *

Икки қуш бор: қувонч, ғам қуши,
Яшолмайман юзим ўгириб.
Келар бир-бировин қувишиб,
Бирин ташлаб учади бири.

Ғам қушининг ранги қоп-қора,
Қаро тун ҳам илғаб титрайман.
Учиб келар туманлар аро,
Қувонч қуши, яйраб потрайман.

Мен бир овчи, ношуддан ношуд,
Бу икки қуш ҳам бахт, ҳам шўрим,
Отдим, қаро қуш бўлмас нобуд,
Оппоқ қушни тутолмас тўрим...

1976 йил 14 май

* * *

Алвидо денг, алвидолар айтинг сўнги бор,
Кўзингизни юмиб, кейин мендан буринг юз.
Тоқатим тоқ, боғингиздан учаяпман, ёр,
Қаргамангиз, боғингизга келар бўлди куз.

Мен билмайман, тушган йўлим хатоми, хайрли,
Ростин ёзай тун зулмати ўраб келган чоқ.
Гарчанд тушмаган бўлсам ҳам бир лаҳза айру,
Бир лаҳза ҳам яшамадим сиз билан бироқ.

Сабаб бўлдим бағрингизга қўнган доғларга,
Бекор бўлди менга кўнгил қўйганларингиз,
Боғингизда мени кўриб, ўзга боғларга
Битта-битта учиб кетди суйганларингиз.

Уша пайтлар бу ҳол менга туюлганди шон,
Сароб экан, тутар-тутмай излаб қолдим мен.
Бу сатрлар қуйиларкан, бошга урар қон,
Сиздан совий-совий бугун музлаб қолдим мен.

Алвидо, ер, тўкилмоқда тоқат деган жом,
Кетмоқ ишқи куйдирмоқда ўт бўлиб мени.
Алвидо, ёр, кўксингиздан ўчиринг тамом
Боғингизга янглиш қўниб, учган қушчани.

1976 йил 16 май. Москва

* * *

— Тугатинг бас,— дедим, Сиз қилдингиз бас,
Ортиқ ишқ ҳақида очмадингиз гап.
Ишонинг, у сўзлар меники эмас,
Мен, ахир, юрибман ишқимни чорлаб.

«Кетган тўлқин албат ортга қайтади»,
Ўзимга берурман таскину тўзим
«Ўзи келиб тағин ишқин айтади»,
Ўзи келиб, аммо, келмайди ўзи...

Ишқ мени топганда бўлолмасман эл,
Сўнг ўзим топмасман кўз ёшларим сел...

1976 йил 24 май

ХОТИРА

Қўйиб юбор, ортга тортма севги эртаги,
Мен бу уйдан чиқиб кетай қоқиб этагим.
Кулгуларни кулдик, йиғи бўлди йиғланиб.

Кетай энди, қўйгин, бироқ қўймас остона,
Ҳали мени қийнамоқдан тўймас, остона,
Оёқларим остонада қолди михланиб...

1976 йил 24 май

МЕН УЗИМНИНГ КҰЗИМ БИЛАН ҚҰРМОҚ ИСТАЙМАН...

Менсиз халқ тўлиқ эмас.

А. Платонов

Юзининг бир ёни қора, бир ёни оппоқ —
Дунё қувонч—ҳасратига юрагим тўлиб,
Қачон унинг юзларида қолмайди деб доғ
Яшайман унга гирдикапалак бўлиб.

Мен-ку қаттиқ ишонаман, бўлар шундай ҳол —
Бутунича оқаради дунёнинг юзи.
Энди ўн еттига кирган дуркун қиз мисол
Суқ киргудай тозаланад дунёнинг туси.
Мен-ку қаттиқ ишонаман,
Аммо бу қачон
Қандай қўллар оқлашади рухсорин унинг.
Менинг замондошларимми, шу, қийнашиб жон,
Кечиб, кесиб бораётган аччиқ тутунни.

Тушмаётган бўлса ҳамки бу оқлаш осон —
Биз туташиб ёнаяпмиз гурлаган ўтда.
«Оқлайман»,— деб қамоқларда одамлар бесон —
«Оқлайман»,— деб қанча жонлар борар тобутда.

Оқлаш учун ҳали кўп, о, бизлар учун иш —
Ёлғиз тўпдан, пулемётдан бизни отмаслар.
Тўплар тинган жойларда ҳам гоҳида гиш-гиш —
Кўз, сўз билан отиб юрар бадфеъл, бадмастлар.

Қачон бу кенг дунёмизни тўрт бурчида ҳам,
Бирор етим қўлин чўзиб сўрамайди нон.
Қачон мард ўғлоннинг бошин эгиб, қилиб ҳам —
Севгилиси ташлаб кетмас, йиғлатмас полон.

Одамзодга қачон келар шундай бахтли йил —
Ки луғатидан ўчирар «уруш» сўзини.
Ерда қайноқ булоқ бўлар қачон барча дил —
Қачон бевақт қурум босмас диллар кўзини.

Қачон гоҳ бир гули кулмай оҳ урмайди қиз,
Яшар гуллар, қушлар билан иноқ, қувишиб
Қачон айрилиқ сўзини тушунмаймиз биз —
Ва «айрилдик», деб ёзмаймиз титроққа тушиб.

Мен-ку қаттиқ ишонаман, келар шундай он,
Аmmo қачон, безовтаман, қолмаса деб кеч.
Унга қадар тиним билмас, менда кичик жон,
Унга қадар катта бахт ҳам бермайди тутқич.

Мен ўз оч кўзларим билан кўрмоқ истайман,
Ардоқламоқ истайман, балқ, кўзларимда балқ.
Мен кетганимдан сўнг келса у кунлар оқ, шан —
Бир кишига камаяди уни севган халқ.

Мен ўз оч кўзларим билан кўрмоқ истайман,
Бутунича оппоқ бўлган дунё юзини...

1976 йил 30 май

УРТОҚЛАРИМ

Кетсам олдин мен кетай.

Владимир Соколов

Уртоқларим, менинг ёшлик жигарбандларим,
Бугун ногоҳ юрак уриб, «қанисиз», дейман.
Ўтган ҳар кунимга туташ банду бандларим,
Сиз қайдасиз, бу кун сизнинг ғамингиз ейман.

Уртоқларим, бир даврага йиғилайлик бас,
Бир нафасга йиғилайлик ҳеч бўлмаганда.
Бугун ҳатто юлдузларга етганида даст —
Шу юлдузлар суҳбатини биз қилиб канда.

Бир нафас бир-биримизга ажратайлик вақт —
Бир нафасга тўйиб-тўйиб тикилишайлик.
Йиллар қилиб қўймадими бизни кўр, карахт —
Чиқиб олган чўққилардан бир дам тушайлик.

Пастни кузатар экансан, чўққидан туриб,
Чумолидай кўринади дуп-дуруст одам.
Бир нафасга сирлашайлик ёнма-ён юриб,
Тамом-тамом унутилсин серғавғо олам.

Айтгил, Усмои, бахтинг сени сийлаётирми,
Мукаррама, сен дўстларни янги уйда кут.
Ўғил билан қутлаймизми бугун Ботирни?
Одил қани, Одил қани? Жавоб йўқ. Сукут.

Қани Одил, бошлар эгик, тортажакмиз «уҳ»,
Жингалак соч, қора кўзли шўх йигит қани?
Дўстлар, чорланг даврамизга қўшилсин у руҳ,
Бизлар билан қуйлагани, қаҳ-қаҳ отгани.

Давра нурай бошладими, йўқ-йўқ нурамас,
Қани, куйланг, билинмасин Одилнинг ўрни.
Сочимизга қор ёгса гар курак курамас
Шўр ёшимиз ўчиролмас изтироб, қўрни.

Бир дарахти қуласа ҳам аламзада боғ,
Бир дўстни йўқотиб биз ҳам оҳлар урамиз.
Даврамизни тўлдира қол, кеч қолган ўртоқ —
Бир майизни қирққа бўлиб баҳам кўрамиз.

Ўртоқларим, шодмон қўшиқ бошлайлик энди,
Шодмон қўшиқ сели ювсин диллар зангини.
Азал-абад ғам-андуҳни шод қўшиқ енгди —
Мен чизайин чизиб бўлмас қувонч рангини.

Ўртоқларим, бошингизда сўнмасин қуёш,
Барчангизни толе суйсин, бахт қолмасин кеч.
Бирингизнинг ғамингизда кўзга олиб ёш —
Куяр дамга дуч келмайин, дуч келмайин ҳеч.

Ўртоқларим, ҳар бирингиз сен суянган тоғ,
Дўст деганда жон бермоққа фикрим мутлақдир.
Кетар бўлсам мен олдин кетайин, бироқ.
Дўстларимнинг қора кунин кўрсатма тақдир.

Ўртоқларим, менинг ёшлик жигарбандларим.

1976 йил 12 июнь

У Р Т А Н И Ш

Бегим, ранжитдингиз дилимни бекор
Бекорга Сиз унга тошлар отдингиз.
Е фалак, бу шубҳа бул қадар беор
Бунча ҳалокатли бу чуқур денгиз!

Билмайман, не учун чекасиз фиғон,
Нечун дилингизни этасиз чок-чок.
Бу қуюн-тўфонлар толдирса бир он
Мен шубҳа ўқидан бўлурман ҳалок.

Е фалак, бўйнимда сезаман бир қўл
Шубҳанинг қўли бу — занжирдир айнан.
Сиз эса менга шоҳ шубҳа учун қул,
Ичасиз мен эмас, у тутган майдан.

Қўрқаман, кайф қилар оғу тўла бол —
Баргдай титраяпман бу ғамни ёзиб.
Гунафшадай сачраб чиқсам мен беҳол
Наҳот шубҳа қори қолади босиб?!

Қанча рост, ёлғонга гувоҳ ер юзи —
Ё менинг ҳам тақдир ёзилмиш ёлғон
Гуноҳим нелигин билмасдан ўзим —
Шубҳа чангалида берар бўлсам жон.

Исён кўтаради унда ўч, қасдим,
Гулдурос гулдирар замин, кўк аро.
Одам—кўриниши бошқа алвасти —
Мен сиғинган дунё—қаро, қоп-қаро!

Йўқ янглиш йўлларга бурманг идрокни
Сигинганларимни олиб, жўйманг эс.
Одам—суянганим—нурамас тоғни —
Олмангки мен қулаб кетарман шу кез.

Сигинганларимни беринг, бўлай шод
Беишонч, бетирак мен сўқир, гадо.
Йўқса сиз қолурсиз бунда солиб дод
Қай бир тун мен куйиб бўлганда адо.

Талаб қиламан мен келиб шубҳа, кин
Тиз чўкиб ўз ноҳақлигини айтсин.
Одам, одам бўлсин сиғинай тағин —
Дунё — ўзин оппоқ рангига қайтсин.

Йўқ эса мен қасам ичиб айтаман —
Ҳамон ҳақлигимдан турсангиз тониб.
Ҳақиқат ёғдуси ўчган пайтда, мен —
Барчангиздан бешиб кетурман ёниб!

Бегим, ранжитдингиз дилимни бекор...

1976 йил 16 июль

Ю Л Д У З И М

*Гўёки дунёда ҳеч шоир зоти
Уларга ўхшатиш топмаган.*

Қайсин Қулиев

Юлдузга қачондир, кимдир ёлборган
Кимдир кўзга илмай ўгирганди юз;
Кимдир тўхматларнинг чангига қорган,
Қаро ниятларда ортдан айтган сўз.
Кўзларига қуюн, тўфонлар урган —
Ким айтар, юлдузни солмаган деб дод.
У кўз ёши билан тикилиб турган
Доно мунажжимин сўйганда жаллод.
Аммо, кўрганмисиз ақалли бир бор
Сизга кечмишларин сўзлаганини.
Нурин сочмай қўйиб қай бир тун абгор —
Сирларин бой бериб бўзлаганини.
Юлдузим, юксакда турганим порлаб —
Суянчим, «сўнмас» деб кўзим тикканим,
Фисқу фасодларга бериб кетиб чап,
Булутлар чоҳидан омон чиққаним.
Порлайсан, ҳеч нарса кўрмаган мисол
Балоғатга етиб-етмаган қиздай.
Кўзларинг жавдираб истайди висол —
Мен бундай саботни қаердан излай?!
Илтижо қиламан, мен сенга боқиб,
«Менга иродангдан бер», деб айтаман.
Устимга қўнган гард, чангларни қоқиб —
Порлайверажакман, қайта-қайта ман.

1976 йил 20 октябрь

СОҒИНИШ

Келмоқдадир она-Ернинг сафо дами, кўк дами
Салом Сенга туғишганим, Ўзбекистон кўклами.
Айланайин она Ер-эй, бир бошогинг бўлайин
Бир бошоқ не, сен суянсанг суянч тоғинг бўлайин.
Шилдир-шилдир шувоқларга сирғам тушиб кетгач мен,
Сендан йироқ-йироқларга бирдан тушиб кетгач мен,
Жигаргўшам, Сени қўмсаб, жигарларим силинди,
Ойлаб офтоб кўрмаганда офтоб ўрни билинди.
Боболарим бирин-кетин суяк суриб ўтган Ер,
Момоларим сочларини қирқта ўриб ўтган Ер.
Гиротларини изи қолган дала-даштни соғиндим,
Менам сочим саҳар ювиб майдалашни соғиндим.
Бу ўзимми, мен ўзим ҳам ўнгимми йўқ, туш бўлай,
Айланайин туғишган Ер, қанот бер, оққуш бўлай.
Ҳеч бўлмаса енгилгина сузиб юрган оқ булут,
Булут бўлиб кўриб келай, ҳар бир гиёҳ, ҳар бир ўт,
Ўтдан тортиб ҳар одамни кўзларимга жойлайин,
Менинг умрим нима ахир, шошиб оққан сойдаини.
Токи қуриб қолгунимча югурик сой сингари
Она-Ер-ай, мен бағрингга томчи-томчи сингайин.
Момоларим пойин ўпган бунда бўртган ҳар чечак
Мен ўтгач ҳам сени йўқлаб кўклам келаверажак.
Мен ўткинчи, ўткинчига ганимат Кидормисан,
Қани қучоқлашайлик бир, она-Ерим, бормисан!
Келмоқдадир она-Ернинг сафо дами, кўк дами,
Салом Сенга туғишганим, Ўзбекистон кўклами!

1977 йил 14 март.

* * *

Кўклам эритаётир дарёдаги музларни,
Осмон ёзиб-ўчираб чақмоқ айтган сўзларни.
Ковул—каврак қопламиш тагин тоғу тузларни,
Чулдирашган ирмоқлар бир-бирини «сизларми»,
Кўклам, кўклам келибдир тагин йўқлаб бизларни.

На хуш эй, на аломат рўзи-равшан фасл бу,
Тоқат билмаган тоқат бир шўх, бир шан фасл бу,
Ўтган ғамлар ёнар хат, ёнар гулхан фасл бу,
Наинки бир табиат, кўнгил кулган фасл бу,
Кўк майсалар беркитар қишдан қолган изларни.

Қиш қорларин оралаб билмам қайси он севдим,
Ишқ гулига босдим лаб, кўкламдан нишон севдим,
«Севдим» бу — шунчаки гап, чиққудайин жон севдим
Ул дедик «ростми шул»,— мен дедим, ишон, севдим,—
Ул дедик: «севгиси омонатдир қизларни».

Омонат бўлса уни омонатда осурлар,
Хиёнатни кечикмай хиёнатда осурлар,
«Ишқни осган нонкўр» деб тумонатда осурлар,
Бу кўклам, бу беҳиштмас, қиёматда осурлар,
Ёрга туширманг Бегим, кўкдаги юлдузларни.

Омонатни ишқ, ҳаққа содиқ наво ўлдиргай,
Ерни босиб юрмакка кўрмай раво, ўлдиргай,
Зурриёдин қатлига ўзга эмас, ўзи шай,
Одам Атога содиқ, Момо Ҳаво ўлдиргай,
Ўзи яратиб ўзи сўндиргайдир кўзларни.

Майли, шабу рўзида нур, йўл бўлсин бу олам,
Чавандознинг кўзида дулдул бўлсун бу олам,
Назмгўйнинг сўзида бир гул бўлсин бу олам,
Лек ишқ омонат бўлса кул-кул бўлсин бу олам,
Чорак аср мен наҳот омонатни изладим.

Бассе, бас, кўк фаслда мундин ортиги ортиқ,
Ишқ омонат эмас, йўқ, ишқ ганимат бир тортиқ,
Ишқ гул эмас, кўкракка бешафқат санчилган тиг,
Ё ўлдиргай, ё эса қуёшга кўтаргай тик,
Қуёш ўтими яқин, алвон букун юзларим.

Ишқсиз бўлса ҳамроҳга шавқим, додим йўқ менинг,
Юлдузим тушгай чоҳга, давоматим йўқ менинг,
Ерни буркарман оҳга, ҳаловатим йўқ менинг,
Ишқдан ўзга оллоҳга тиловатим йўқ менинг,
Шул сабабким севгини аршга қўйиб «Сиз»ладим.

Бас, бу фаровон наврўз, қуёш яқинроқ келгай,
Осмон тошар, ер эса сабза сўлу соғ келгай,
Кўклам булбул, зоғларин кўкраги бедоғ келгай,
Шунчалар инондим мен, бу тонг албат оқ келгай,
Қуёшга элтар йўлда қолгай менинг изларим.

Кўклам эритаётир дарёдаги музларни...

1977 йил 16 март

ҚИЗЛАР БИЛАН СУҲБАТ

- Айтинг қизлар, очиласиз гул бўлиб қачон,
Нима сизни талпинтирар азалдан азал?
— Биров эшитмасин, билсанг, бизда қолмас жон
Йигитнинг шўх кўзларида ўт ёнган маҳал.
— Қачон сезилмас ҳаётнинг бутлиги, камини,
Қўлингизда ечилади осон ҳар чигал?
— Нима бўпти бу серғавғо дунёнинг гами,
Йигитнинг шўх кўзларида ўт ёнган маҳал.
— Қизғиш тортиб, ҳуснингизга қўшилиб чирой,
Шаддотликдан тийиласиз қайси пайтда сал?
— Майинлашиб биз бегуноҳ ой бўламиз, ой —
Йигитнинг шўх кўзларида ўт ёнган маҳал.
— Қачон нурли, рўё тушлар келаверар рост,
Бор муаммо ўз-ўзидан бўлаверар ҳал?
— Ишни қўйиб биз туну кун қилганда парвоз,
Йигитнинг шўх кўзларида ўт ёнган маҳал.
Қачон қуриган жилғадай қоласиз тиниб,
Қора кунда ёруғликка бўласиз маҳтал?
— Йигит бизни ардоқлашни унутган кунини,
Йигитнинг шўх кўзларида ўт сўнган маҳал.
Қачон хазонрез боғларга келасиз кириб,
Кўтара олмай чўкаси қайғу тошини?
— Биз йигитни тополмасак тўрт ён югуриб,
Биз ёстиқда кўрсак унинг азиз бошини.
— Қачон қоп-қора кийимда ўлтирасиз тоқ.
Чидаб бўлмас сиз кўтарган нола-ю додга?
— Йигитнинг шўх кўзларига тўлганда тупроқ,
Биз йигитни йўқотганда абад-абадга.

1977 йил 26 март

БОЛА, ОЙНИНГ ОЛИМ ЭДИ...

Агар кетсам, агар кетсам
Бу дунёдан кетсам мен,
Гуллаган чоғ, кутмаган дам
Оламни тарк этсам мен

Унда мени сен қай ҳолда
Этажаксан тасаввур?
Мендан сенга нима қолди —
Болажоним, эслаб кўр.

Излаб онажонинг ҳидин
Сен уйғонсанг саҳарда,
Уз ўрнимда мен йўқ эдим
Чопар эдим шаҳарга.

Вижир-вижир қўшниларга
Сўзлар экансан доим,
«Ойим менинг узоқларда,
Олим бўлади ойим».

Уз юзингда ҳидин туйиб
Менинг қўлим сезмайсан
Она деса мени қўйиб —
Сен ~~буви~~ни эслайсан.

~~Ойим~~ бу кун олим бўлди,
Олам унга айтди шон,
Аммо дилга ҳасрат тўлди,
Ушбу дамда, болажон.

Агар ногоҳ чалса бир тош —
Улим тутса солиб тўр,
Кўзларингга тўлдириб ёш
Қай хислатим кўринур?

Қай хислатим эслаганда
Чидолмай дод айларсан?
Қай хислатдан гаминг канда,
Кўнглингни шод айларсан.

Ҳеч бир... ўйлаб-ўйлаб зимдан —
Тополмайман қидириб.
Ташлолмайман ўз юзимдан
Уят, орни сидириб.

Мен узиб ўлимнинг тўрин
Сен деб келаман қайтиб.
Минг қарзидан узмай бирин
Одам ўла олмайди.

Кел хонамга, келгин кириб,
Турма тишда мўралаб.
Ёғоч отда ўт қийқириб —
Ёзувларим оралаб.

Утгин жоним — қўзим, дедим,
Кўкрагимда ўсди гул.
Бола, оқинг олим эди,
Энди она бўлар ул.

1977 йил 3 май

МУНДАРИЖА

Дориломон кунлар келди	3
Юрагимда барглар шивирини	5
Ўн тўрт ёшли қизча	7
Шунчаки	9
Учган ўтни ёндирма	10
Хотирам тумани	11
Бир дақиқа	12
Жуфт шўхчан кўз	13
Тақдир улаганда	14
Бизнинг тоғда	15
Сени сўрашар	17
Сенга барча отилган тошлар	18
Уйга	19
Гарчанд қиш, қаҳратон	21
Қор учқунлаб турганда	23
Олқишлашинг керак	24
Ғурур	26
Биз олмамиз	28
Менга бир коса беринг	29
Дағал қўллар	30
Мени унга бунда бор деманг	32
Энди у	33
Ақлим танибманки	34
Кўмсаш	35
Оқ олмалар пишганда	36
Ўзимизнинг боғлар	38
Ўнгит қадам ташларкан	40
Бир дўст хотирасига	41
*Энди юмуқ кўзларинг	42
Сен менинг қалбимни	43
Фақат омад	44
Учирма қуш	45
Мен ортингдан из босаман	46
Сени қимлар қилмайди талаш	47
Сиз доно йигитсиз	48
Кемалар тиккага йўл олсин	49
Омон-омон қўшиқлардан айт	51
Бегим, Сизни табиат	52
Мен Сен билан хайрлашган тун	53
Севан қошида	54
Бағишлов	55
Бу шеър	57
Кўклам ўйлари	58

Ўн саккишим	60
Болакайиб, болакайим	62
Қўлларим куйламоқда	64
Мен олмаман	66
Ўйламангки	67
Юлдузларни осиб бўлмас	68
Ўзбекистон	70
Бирин-кетин уч киши	72
Ҳаёт билан сирлашув	73
*Бошга келганини кўргум	75
Ҳар гап ўтса	77
Ҳайр дейман	78
Истак	79
Соғ-омон бормисан	80
Бўрон	82
Али бобомдан мадад сўраб	83
Оқил оға, ақлингизга	84
*Эй курашаётган йнгит	85
Менинг шеър бошлашим	86
*Тонг	87
Сочимнинг бир тола	88
Юрт ҳақида ўйлар	89
Менинг ярадор бошим	91
Туғилиш бир	93
Ўйлар	95
*Улуғбекни кузатиб	97
Қор оқ ипак, чувалади	99
*Афсона	100
*Чиллада иссиқ қор	101
Сизни севгач	102
Ҳар ўлимда тириклик бор	103
*Албат етажакман	104
*Сиз юксаксиз	106
Юрак ёнар	108
Юлдузга ўқ отма	109
Учаётиб кўкрагини	110
Мен отамни қутлаб келай	111
*Болажон, сен отам бўлгин	113
Бўзтўрғайдай бўзласанг	115
Қувонч чилдирмалари	116
Сойда янги қиличдай ой	118
Бургут	119
Мен шу тупроқ куйчисиман	120
*Пахтакорларга	122
Набирам билан суҳбат	124

Абад сўлмас муҳаббатга	126
*Қуёш жуда эрта ботди	127
Сен булоққа сир айтма	128
Қим яшаган бўлса бўрон билан	129
Сиз топмишим	130
Бир мактуб сингари	131
Сизга ишқим	132
Ҳамқишлоқларим	133
Денгизда	135
Хаёлларим пардай тўзғир	136
Улуғбекка кўйлак тикдим	138
*Ғуноҳ	140
Ўз онамнинг суратини	141
Кекса дарахтнинг деганлари	142
Ўз эгик бошимни	144
Қайдан ҳам йўлимда	145
Кечаги кун	146
Кўзларимда катта жаҳон	147
Янги унган майса	148
*Мен қор билан	150
Мен кетиб бораман	152
Сиз билан миннатдор	153
Мен сизни алдашми	155
Уқ ҳақида олти шеър	156
Ўт билан ўйнашиб	159
Тан оламай	160
Мен Сиздан сўрайман	161
Ажралишдик кўтар бошинг	162
Муҳаббат	163
Икки қуш бор	164
Алвидо денг	165
*Тугатинг, бас,—дедим	166
Хотира	167
Мен ўзимнинг кўзим	168
Ўртоқларим	170
*Ўртаниш	172
*Юлдузим	174
*Соғиниш	175
*Кўклам эритаётир	176
Қизлар билан суҳбат	178
*Бола, оёғинг олим эди	179

©Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти,
1979 й.

На узбекском языке

Халима Худайбердиева

ГОРЯЧИЙ СНЕГ

Стихи

Редактор *М. Жалилов*

Рисом *Р. Зуфаров*

Расмлар редактори *А. Бобров*

Техн. редактор *Е. Патапова*

Корректор *М. Холматова*

ИБ № 622

Босмахонага берилди 22.03.79. Босишга рухсат этилди 31.07.79.
Р 09105. Формати 70×90¹/₃₂. Босмахона қоғози № 1. адабий гар-
нитурга. Юқори босма. Шартли босма л. 6,73. Нашр. л. 5,21. Ги-
ражи 10000. Заказ № 116. Баҳоси 80 т.
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. Тошкент,
700129. Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси
ишлари Давлат комитетининг Тошкент «Матбуот» полиграфия
ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2-босмахонасида босилди.
Янгийўл, Самарқанд кўчаси, 44. 1979 йил.